

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 1. europaudvalgsmøde

Mødedato: fredag den 6. oktober 2023

Tidspunkt: kl. 08.30

Sted: vær. 2-133

Dagsorden

Den 4. oktober 2023

- L 1. Meddelelser fra formanden
- L 2. Håndtering af sager, som ikke forelægges mundtligt, jf. procedureberetningen
EUU alm. del (20222) – Bilag 768 (beretning om Folketingets prioritering af EU-sager og tidlig inddragelse af fagudvalg og Europaudvalget)
EUU alm. del (20231) – Bilag 4 (brev fra udenrigsministeren vedr. beretningen)
- L 3. Drøftelse af udvalgets rejseplan for foråret 2024
- FO 4. Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om det europæiske sundhedsdataområde (EHDS)
Forelæggelse ved indenrigs- og sundhedsministeren
– *Nyt forhandlingsoplæg*
KOM (2022) 0197
KOM (2022) 0197 – Bilag 3 (samlenotat)
EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)
EUU alm. del (20222) – Bilag 610 (udvalgsmødereferat side 997, senest behandlet i EUU 9/6-23)
- 5. Forslag til Rådets afgørelse om de holdninger, der skal indtages på vegne af Den Europæiske Union på den tiende samling i partskonferencen under Verdenssundhedsorganisationens (WHO) rammekonvention om tobakskontrol (FCTC)
Forelæggelse ved indenrigs- og sundhedsministeren
– *Orientering*
KOM (2023) 0514
KOM (2023) 0514 – Bilag 1 (samlenotat)
EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)

1. europaudvalgsmøde 6/10 2023

6. Rådsmøde nr. 3973 (miljø) den 16. oktober 2023
Forelæggelse ved ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik
EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)
- FO 7. Kommissionens forslag om fornyet godkendelse af aktivstoffet glyphosat
Forelæggelse ved miljøministeren
– *Nyt forhandlingsoplæg*
EUU alm. del (20231) – Bilag 2 (samlenotat)
EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)
8. Siden sidst
- a) Orienteringssag om EU's forslag til direktiv om Europæisk handicapkort
Forelæggelse ved social-, bolig- og ældreministeren
KOM (2023) 0512
EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)
- FO 9. Forslag om revision af CO2-reduktionskrav til nye tunge køretøjer
Forelæggelse ved klima-, energi- og forsyningsministeren
– *Nyt forhandlingsoplæg*
KOM (2023) 0088
KOM (2023) 0088 – Bilag 3 (samlenotat)
EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)
EUU alm. del (20222) – Bilag 628 (udvalgsmødereferat side 1069, senest behandlet i EUU 14/6-23)
- FO 10. Forslag til forordning om fastlæggelse af en EU-certificeringsramme for kulstoffjernelse
Forelæggelse ved klima-, energi- og forsyningsministeren
– *Nyt forhandlingsoplæg*
KOM (2022) 0672
KOM (2022) 0672 – Bilag 2 (samlenotat)
EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)
EUU alm. del (20222) – Bilag 462 (udvalgsmødereferat side 681, senest behandlet i EUU 21/4-23)
- L 11. Drøftelse af tema for høring i efteråret
- L 12. Godkendelse af rejserapport fra udvalgsrejse til Nordmakedonien
EUU alm. del (20231) – Bilag 20 (udkast til rejserapport)
- L 13. Eventuelt

1. europaudvalgsmøde 6/10 2023

Der vedlægges foreløbig oversigt over det under punkt 6 nævnte møde.

Praktiske oplysninger:

Hvor intet andet er angivet, afholdes Europaudvalgets ordinære møder for åbne døre. Tilmelding for tilhørere skal ske *senest kl. 12.00 dagen inden mødet* ved Europaudvalgets sekretariat (europaudvalget@ft.dk; tlf. +45 33 37 36 10). Der vil være pladsbegrænsning.

Anvendte forkortelser:

FF =Forventet forhandlingsoplæg
FO =Forhandlingsoplæg
FL =Forventet lukket behandling
L =Lukket behandling

1. europaudvalgsmøde 6/10 2023

Rådsmøde nr. 3973 (miljø) den 16. oktober 2023

1. Rådskonklusioner om COP28
  - *Vedtagelse*
Rådsmøde 3973 – Bilag 1 (samlenotat)
2. Eventuelt
3. Siden sidst

Dagsordenspunktet hører under Klima-, Energi- og Forsyningsministeriets ressort.

Europaudvalget

Referat af 1. europaudvalgsmøde

Dato: fredag den 6. oktober 2023

Tidspunkt: kl. 08.30

Sted: vær. 2-133

Til stede: Niels Flemming Hansen (KF) formand, Henrik Møller (S), Mette Reissmann (S), Kim Valentin (V), Jan E. Jørgensen (V), Erling Bonnesen (V), Karin Liltorp (M), Jens Henrik Thulesen Dahl (DD), Alexander Ryle (LA), Alex Ahrendtsen (DF), Marianne Bigum (SF), Søren Søndergaard (EL), Søren Egge Rasmussen (EL), Christian Friis Bach (RV), Helene Liliendahl Brydesholt (ALT) og Theresa Scavennius (UFG).

Desuden deltog: Indenrigs- og sundhedsminister Sophie Løhde, minister for udviklingssamarbejde og global klimapolitik Dan Jørgensen, miljøminister Magnus Heunicke, social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil og klima-, energi- og forsyningsminister Lars Aagaard.

L Punkt 1. Meddelelser fra formanden

Punktet blev behandlet for lukkede døre.

- L Punkt 2. Håndtering af sager, som ikke forelægges mundtligt, jf. procedureberetningen**
EUV alm. del (20222) – Bilag 768 (beretning om Folketingets prioritering af EU-sager og tidlig inddragelse af fagudvalg og Europaudvalget)
EUV alm. del (20231) – Bilag 4 (brev fra udenrigsministeren vedr. beretningen)

Punktet blev behandlet for lukkede døre.

L Punkt 3. Drøftelse af udvalgets rejseplan for foråret 2024

Punktet blev behandlet for lukkede døre.

FO Punkt 4. Kommissionens forslag til Europa-Parlamentets og Rådets forordning om det europæiske sundhedsdataområde (EHDS)

– *Nyt forhandlingsoplæg*

KOM (2022) 0197

KOM (2022) 0197 – Bilag 3 (samlenotat)

EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)

EUU alm. del (20222) – Bilag 610 (udvalgsmødereferat side 997, senest behandlet i EUU 9/6-23)

Indenrigs- og sundhedsministeren: Udvalget blev orienteret om forslaget i juni og december 2022 og igen i juni 2023. Formandskabet sigter efter, at der kan vedtages generel indstilling i Rådet nu i efteråret. Jeg forelægger derfor sagen til forhandlingsoplæg.

Baggrunden for forslaget er meddelelsen om en europæisk strategi for data, som Kommissionen fremsatte i februar 2020. Strategien lægger bl.a. op til investeringer i fælles europæiske dataområder. Forslaget om et sundhedsdataområde er det første af flere forslag til områdespecifikke europæiske datainfrastrukturer. De skal understøtte adgang til og anvendelse af data på tværs af EU.

Forslaget skal først og fremmest sikre de europæiske patienter bedre adgang til og kontrol over deres egne sundhedsdata. Derudover er det formålet, at den store mængde sundhedsdata på tværs af medlemsstaterne i højere grad skal anvendes til brug for forskning og innovation for at understøtte udviklingen af nye behandlingsmetoder og lægemidler i EU. Potentielt vil en større samlet datamængde f.eks. kunne styrke udviklingen inden for diagnosticering og behandlinger af sjældne sygdomme. Der kan datamængden åbenlyst være særligt begrænset i de enkelte medlemslande hver for sig.

Regeringen er positiv over for formålet og ambitionerne i forordningen. I fremtidens sundhedsvæsen skal vi få endnu mere ud af den store viden, der gemmer sig i sundhedsdata. Det vil hjælpe os til, at vi bruger sundhedsvæsenets ressourcer rigtigt, men især til at bruge patienternes tid rigtigt i patientforløb, der i fremtiden langt bedre tilpasses den enkelte patient. En sammenhængende infrastruktur i de enkelte medlemslande og på tværs af EU vil kunne understøtte bedre brug af sundhedsdata. Det gælder både i patientbehandlingen og i sundhedsforskningen.

Der skal kun gives adgang til deling af anonymiserede og pseudonymiserede data til forskning og innovation på tværs af EU, samtidig med at data forbliver lokalt i sikre analysemiljøer i de enkelte medlemslande. En sikker deling af data til primær anvendelse vil understøtte mobilitet og patientsikkerheden for danskere, der har brug for sundhedsydelser i andre medlemsstater.

Med forslaget skal borgere have digital adgang til egne sundhedsoplysninger, som er registreret både i det danske sundhedsvæsen og i andre lande. Borgere får en række rettigheder knyttet til denne adgang, f.eks. mulighed for at spærre for adgangen til data, muligheden for at berigtige data samt adgang til oplysninger om, hvem der har tilgået oplysningerne. Sundhedsprofessionelle skal have digital adgang til en række sundhedsdata om patienter i behandling hos dem, også når der er tale om patienter fra andre medlemsstater. Værdien af adgang til sundhedsdata bliver øget, når

man på europæisk niveau får skabt fælles og sikre rammer for brug af sundhedsdata både til patientbehandling og til sekundære forskningsformål.

Med forordningen stilles krav til, at medlemsstaterne skal stille en række elektroniske datakilder til rådighed til anvendelse både i Danmark og i EU. Til det formål skal der etableres en fælles infrastruktur, hvor f.eks. forskere i én medlemsstat skal kunne få adgang til elektroniske sundhedsdata til sekundær anvendelse i andre medlemsstater.

De europæiske ambitioner er i tråd med den danske vision for bedre brug af sundhedsdata, hvor danske dataansvarlige myndigheder har fastsat en fælles vision om at etablere en smidig og sammenhængende sundhedsdatainfrastruktur til forskning og innovation. Målet er, at Danmark skal være internationalt førende i at anvende sundhedsdata.

Selv om vi i Danmark er langt fremme, er vi et lille land, og det vil have stor betydning for danske forskere og den danske life science-industri, at de kan få adgang til data på europæisk plan. Det vil på sigt kunne give store gevinster i form af f.eks. nye innovative lægemidler, teknologier og behandlingsformer. Regeringen mener derfor, at et europæisk sundhedsdataområde vil kunne skabe værdi for danske patienter, dansk sundhedsforskning og den danske life science-industri.

I den forbindelse er det vigtigt for regeringen, at værdien står mål med de store økonomiske konsekvenser ved forslaget. De statsfinansielle konsekvenser er estimeret til at være på mellem 1,2 og 7,5 mia. kr. Dertil kommer årlige driftsudgifter på mellem 343 millioner og 2,2 milliarder kr. Derfor arbejder regeringen hårdt for at nedbringe de statsfinansielle konsekvenser.

For at nedbringe udgifterne til implementeringen er det vigtigt, at der fastsættes en realistisk implementeringsperiode. Derfor ser regeringen positivt på, at implementeringstiden under forhandlingerne er blevet forlænget i forhold til Kommissionens oprindelige forslag. Vi har også arbejdet for en differentieret og trinvis implementering, som tidsmæssigt kan følge moderniseringsbehov af eksisterende danske it-løsninger.

Det er forbundet med store statslige etableringsudgifter at stille alle de foreslåede elektroniske datakilder til rådighed i den fælles infrastruktur. Udgifterne afhænger af de tekniske omstændigheder, f.eks. de tekniske valg af fælles datastandarder, som medlemsstaterne forpligtes til at bruge, eller om der bliver tale om at inkludere datakilder, som ikke tidligere har været delt systematisk. Derfor er det vigtigt for regeringen, at kravene til antallet af datakilder reduceres. Det kan være i en trinvis og differentieret implementering, hvor man starter med de væsentligste elementer først – alternativt, at der gives øget mulighed for national selvbestemmelse over implementering af datakilder. De danske erfaringer med sundhedsdata viser os, at man skal starte med datakilder, som har en vis modenhed med hensyn til tilgængelighed og kvalitet. Det kunne eksempelvis være registerdata.

Regeringen arbejder generelt for, at kravene i videst muligt omfang vil kunne efterleves ved at gøre brug af eksisterende nationale løsninger, standarder og infrastrukturer. I Danmark har vi stor erfaring med digitalisering i sundhedsvæsenet og brug af sundhedsdata. Og vi ved bl.a., at det er vigtigt, at deling af sundhedsdata sker sikkert og forsvarligt og at opretholde borgernes tillid til brugen af sundhedsdata.

Regeringen arbejder i den forbindelse på, at den danske balance mellem anvendelse af sundhedsdata til forskning og borgernes selvbestemmelse kan bevares, således at der kan sikres gode rammer for forskning, samtidig med at borgernes tillid opretholdes.

Det er også en prioritet, at danske borgeres selvbestemmelse over anvendelsen af særligt følsomme helbredsoplysninger opretholdes. Det kan eksempelvis være genetiske data til sekundær brug.

Det har i forhandlingerne været en prioritet for regeringen at sikre muligheder for national selvbestemmelse. Der er nu flere steder i forordningen, hvor der gives mulighed for, at medlemslandene selv kan fastsætte de specifikke regler, der udmønter borgernes rettigheder.

Samlet set er det regeringens vurdering, at forhandlingerne bevæger sig i den rigtige retning i forhold til de danske prioriteter.

FO Regeringen lægger

- afgørende vægt på at nedbringe de statsfinansielle konsekvenser.
- afgørende vægt på, at Danmark ikke forpligtes til at indføre administrative bøder.
- stor vægt på, at der sikres et tilstrækkeligt højt niveau af datasikkerhed og databeskyttelse for at opretholde borgernes tillid til brugen af sundhedsdata, herunder at sundhedsdata til sekundære formål skal forblive i sikre, nationale analysemiljøer.
- stor vægt på, at der sikres mulighed for selvbestemmelse til at bevare danske løsninger for spærring af deling af data i patientbehandling og visning af logoplysninger, samt at fuldmagtsløsninger bør indskrænkes og strømlines med andre europæiske tiltag.
- stor vægt på, at danske løsninger for borgernes selvbestemmelse, dvs. opt-out, i forbindelse med sekundær anvendelse af sundhedsdata bevares.
- stor vægt på, at sundhedsdata omfattende af IP-rettigheder og forretningshemmeligheder sikres med en tilstrækkelig juridisk ramme.
- stor vægt på, at tidsfrister og anvendelsesområdet for forordningen betinges af, at den nødvendige infrastruktur er stillet til rådighed i regi af eIDAS-forordningen (forordningen om elektronisk eID og tillidstjenester), som forventes at levere den nødvendige infrastruktur til identifikationsløsninger for EHDS.

Generelt har der under forhandlingerne været bred opbakning til intentionerne i Kommissionens forslag. Jeg forventer derfor, at et flertal af landene vil stemme for, når der skal vedtages generel indstilling.

Regeringen arbejder fortsat for, at der opnås balance mellem på den ene side de positive effekter og på den anden side de statsfinansielle konsekvenser af implementeringen. Der er lydhørhed over for flere af de danske synspunkter, bl.a. ønsket om at se på kravene til antallet af datakategorier og behovet for en længere og trinvis implementering.

Et af de områder, hvor jeg forventer, at der er behov for at finde et kompromis, er på løsninger for borgernes selvbestemmelse, opt-out, i forbindelse med sekundær anvendelse af sundhedsdata.

Regeringen vil fortsat arbejde for at bevare danske løsninger for borgernes selvbestemmelse. I Danmark har borgerne selvbestemmelse hvad angår særligt sensitive data. Som borger kan man frabede sig, at ens biologiske materiale og genetiske data anvendes til forskning. Den danske model for opt-out tager udgangspunkt i det nationale råderum, som er muliggjort inden for GDPR-reglerne.

For at få de danske erfaringer afspejlet bedst muligt fortsætter regeringen med en intensiveret interessevaretagelse i den afsluttende fase. Bl.a. rækker vi fortsat ud til andre lande med henblik på at opnå opbakning til danske prioriteter. En vigtig del af interessevaretagelsen ligger også i det efterfølgende arbejde med fastsættelsen af sekundære retsakter. Det vil vi fra regeringens side engagere os aktivt i, og vi vil bidrage med danske erfaringer med sundheds-it og sundhedsdata.

Jeg forventer, at formandskabet snart vil gå til Coreper for at få mandat til at indlede drøftelser med Europa-Parlamentet. Her vil ambitionen være, at der om muligt kan indgås en endelig aftale om forslaget inden det forestående valg til Europa-Parlamentet til foråret.

Søren Søndergaard (EL): Forslaget har et absolut sympatisk formål, men djævelen ligger i detaljen, hvilket klart fremgår af høringssvarene. Kommunernes Landsforening (KL) skriver, at forslaget er meget indgribende i national regulering. Dansk Epidemiologisk Selskab (DES) er bekymret for, hvordan der i tilstrækkelig grad sikres faglighed og integritet ved sekundær brug af sundhedsdata, og Dansk Selskab for Almen Medicin (DSAM) mener, at man ved pseudoanonymiseringen ikke lever op til GDPR-artikel 25 om privacy by design. Der er nogle meget alvorlige indvendinger, og det store spørgsmål er, hvordan regeringen tackler de indvendinger i forhandlingsoplægget.

Forordningsforslaget har hjemmel i artikel 114 om det indre marked. Det vil sige, at det også handler om handel. Er der tale om totalharmonisering?

Som nævnt i flere af høringssvarene tager forslaget ikke de nationale kontekster med i betragtning, f.eks. de forskellige nationale standarder for kvaliteten af data og datasikkerhed. EU-landene har ikke engang en fælles fortolkning af GDPR. Hvordan vil den til enhver tid siddende danske minister sikre, at vi fortsat kan have tillid til, at yderst personfølsomme oplysninger vil blive håndteret med den fornødne sikkerhed, hvis forordningsforslaget bliver implementeret?

Det fremgår af side 10 i samlenotatet, at Danmark har nogle særregler på sundhedsområdet. Er det rigtigt forstået, at det er usikkert, om særreglerne stadig vil gælde, og hvad drejer de sig præcist om? Hvorfor har Danmark de særregler?

Regeringen lægger afgørende vægt på, at de statsfinansielle konsekvenser bliver nedbragt. Det kan Enhedslisten godt støtte, selv om vi er villige til at bruge mange penge, hvis det er fornuftigt. Men man lægger ikke afgørende vægt på datasikkerheden, det lægger man kun stor vægt på. Vil det sige, at man ikke kan give køb på de statsfinansielle konsekvenser, men man kan godt give køb på spørgsmålet om datasikkerhed? Ellers giver vægtningen ingen mening. Hvorfor lægger man ikke afgørende vægt på, at datasikkerheden sikres på et tilstrækkeligt højt niveau? Er det ikke afgørende for regeringen? Det er selvfølgelig helt afgørende for Enhedslistens støtte, at datasikkerheden er i orden, og at vi dermed imødekommer mange af indvendingerne i høringssvarene.

Karin Liltorp (M): Jeg synes selvfølgelig, at regeringens oplæg er ganske fornuftigt. Man kan se især i høringssvarene, at det er ambitiøst, og vi bliver alle sammen superglade, når løsningen er på

plads, og det hele kører. Men jeg tror også, at vi allesammen kan være bange for, at vi får brugt 7,5 mia. kr. på et system, der ikke fungerer helt efter hensigten, hvilket vi har set før med it-systemer. Derfor er jeg selvfølgelig også meget interesseret i implementeringsdelen.

Vi ved, at det er svært at dele data på tværs af Danmark, og derfor bliver det endnu sværere at dele det på tværs af andre lande. Der står også i forhandlingsoplægget, at vi skal kigge på implementeringen og gøre det i et ordentligt tempo. Kan vi på nogen måde sikre det? Kan vi sikre os, at der ikke f.eks. er et tysk firma, der siger, at de har en supergod løsning, som man kan afprøve i stedet for at starte med at se, om vi kan få det til at virke på tværs af Danmark og Sverige? Er der nogen muligheder for at gøre indsigelser, så det bliver stoppet, hvis det ikke virker mellem Danmark og Sverige?

Indenrigs- og sundhedsministeren: Til Søren Søndergaard: Der er ikke tale om totalharmonisering. Der er også hjemmel i artikel 168 hvad angår mulighed for nationalt at fortsætte i systemerne.

Særreglerne angår de såkaldte op-out. I det oprindelige forordningsforslag var der ikke indeholdt konkrete bestemmelser om borgernes selvbestemmelse i relation til forskning. Nogle medlemslande har i forhandlingerne ønsket, at der skrives en opt-out-mulighed ind i teksten, mens andre lande mener, at GDPR-reglerne er tilstrækkelige. Regeringen arbejder på, at den danske løsning for opt-out bevares, enten i forhold til GDPR eller nationalt råderum afhængigt af den valgte model. Derudover indeholder forordningen også en række generelle regler om, hvilke formål det er forbudt at anvende data til. F.eks. er det forbudt at anvende sundhedsdata til at træffe beslutninger om at udelukke personer fra at kunne tegne forsikringer, ligesom de ikke må anvendes til marketing og reklame.

Jeg køber simpelt hen ikke præmissen om, at vi giver afkald på datasikkerheden. Regeringen lægger stor vægt på, at vi sikrer et tilstrækkeligt højt niveau af databeskyttelse og datasikkerhed for at opretholde borgernes tillid, så danskerne ønsker at dele deres sundhedsdata. Der er i forordningen en række forskellige elementer til at sikre åbenhed og tryghed om anvendelse af borgernes sundhedsdata, som samtidig sikrer et højt niveau af databeskyttelse. Desuden vil man som medlemsland skulle leve op til krav for sikkerhed, når data deles på tværs af grænser. Det er også vigtigt at være opmærksom på, at der kun gives adgang til anonymiserede og pseudonymiserede data til forskning og innovation på tværs af EU, samtidig med at data forbliver lokalt i sikre analysemiljøer i de enkelte medlemslande. Det er kun de sundhedspersoner, man er i behandling hos, der kan se ens data – ligesom i Danmark. Derudover har man som patient ret til at se, hvilken sundhedsudbyder der har tilgået ens data, og ved mistanke om uberettigede opslag kan man klage til det pågældende lands digitale sundhedsmyndighed, hvis der har været uberettigede opslag i f.eks. ens patientjournal.

Til Karin Liltorp: Hvert medlemsland skal udvikle en teknisk løsning og et nationalt kontaktpunkt, som skal kobles til den centrale infrastruktur, hvor data kan udveksles på tværs af grænser. Det er forventningen, at den allerede eksisterende nationale infrastruktur i Danmark i Sundhedsdatastyrelsen, hvor regioner og kommuners lokale sundhedssystemer allerede er tilkøbet, kan anvendes som det nationale kontaktpunkt.

Før et medlemsland kan koble sig til den centrale infrastruktur, skal en række betingelser være opfyldt, og Kommissionen skal via gennemførelsesretsakter give lov til, at et medlemsland må

koble sig op. Kommissionen vil også løbende kontrollere, om de tilkoblede medlemslande fortsat lever op til de fastsatte krav. Hvis de ikke gør det, må Kommissionen frakoble medlemslandene.

Vi lægger stor vægt på implementeringen i den danske interessevaretagelse, fordi vi synes, at det er meget vigtigt med en trinvis implementering, så vi undgår at kaste os ud i unødigt dyre løsninger og fejlinvesteringer. Vi mener også, at vi skal starte de steder, hvor det giver bedst mening. Det er også med til at kunne nedbringe de statsfinansielle omkostninger ved forslaget.

Alex Ahrendtsen (DF): Selve forhandlingsoplægget er faktisk langt hen ad vejen godt. Især er jeg tilfreds med, at regeringen lægger afgørende vægt på at nedbringe de finansielle udgifter, som er meget voldsomme. Normalt ville Dansk Folkeparti have støttet forhandlingsoplægget, i og med at det er baseret på det indre marked, som Dansk Folkeparti er store tilhængere af. Ud over nogle af de bemærkninger, som bl.a. Søren Søndergaard har fremført, er det især de delegerede retsakter, der bekymrer os. Jeg synes, at der kommer flere og flere af dem, og derfor kan Dansk Folkeparti ikke støtte forhandlingsoplægget, da regeringen som sædvanlig ikke tager stilling til den slags.

Marianne Bigum (SF): SF bakker op om forhandlingsoplægget og er glad for, at der lægges afgørende vægt på at begrænse de statsfinansielle konsekvenser af forslaget. Vi anerkender også, at regeringen har fokus på datasikkerheden hvad angår den sekundære anvendelse af sundhedsdata. Vi har dog en væsentlig bekymring hvad angår den sekundære anvendelse af data, og det er uklart, hvad innovation og især politisk beslutningstagning dækker over. Vil ministeren uddybe det?

SF kan støtte et forhandlingsoplæg, hvor det sikres, at den sekundære anvendelse er i overensstemmelse med Charteret om grundlæggende rettigheder. Vil regeringen lægge stor vægt på at sikre, at den sekundære anvendelse vil være i overensstemmelse med Charteret om grundlæggende rettigheder, så forslaget kommer i overensstemmelse med retten til privatliv og proportionalitet, GDPR, principperne om dataminimering, at data ikke anvendes til andre formål, end de er indsamlet til, proportionalitet og privacy by design?

Indenrigs- og sundhedsministeren: Til Marianne Bigum: Ja, det vil regeringen lægge stor vægt på. Det kan fremhæves, at forslaget indeholder regler om, at data så vidt muligt deles enten anonymiseret eller pseudonymiseret, samt at der er krav for, hvilke formål data må anvendes til med hensyn til forskning og innovation. Aktiviteterne skal f.eks. bidrage til varetagelse af samfundsmæssig interesse, og der gives kun adgang til data, når den nationale datamyndighed har modtaget en ansøgning og godkendt den under de rette etiske hensyn. Desuden kan data kun tilgås i sikre analysmiljøer i de enkelte medlemslande, og dermed forbliver de i Danmark.

Til Alex Ahrendtsen: Jeg synes, at det er ærgerligt, at Dansk Folkeparti ikke vil støtte forhandlingsoplægget i sidste ende, når man faktisk synes, at det er godt. Under forhandlingerne er antallet af delegerede retsakter faktisk reduceret voldsomt – det er gået fra 12 til 3, så de fleste sekundære retsakter nu også skal vedtages som gennemførelsesretsakter via undersøgelsesproceduren. Regeringen er meget opmærksom på, at mange af de standarder, der skal fastsættes i retsakterne, kan have indflydelse på, hvor store omkostninger forordningen vil have, og derfor arbejder vi for at nedbringe antallet af artikler, hvor der delegeres kompetencer til Kommissionen til at fastsætte standarder og tekniske specifikationer.

Theresa Scavenius (UFG): Ud over de praktiske problemstillinger af teknisk, dataetisk og juridisk karakter, som allerede er blevet nævnt, og som jeg tænker, at alle vil være bekymrede for, er jeg også bekymret for, at det er vanskeligt at skabe gode it-systemer, og nogle gange skaber it-systemerne modsatte effekter.

Jeg synes også, at vi skal være bekymrede for tilliden. Det gælder tilliden til fagligheden i systemet og i det hele taget tilliden til vores system og til læger og til sygeplejersker. Det kan være en bekymring, at vi har med data at gøre, som er meget personfølsomt og sensitivt for den enkelte borger, hvor man skal have en stor grad af tillid til, at data bliver behandlet inden for en faglig ramme, så man kan have tillid til, at de bliver givet.

Hvad betyder sekundære formål egentlig? Jeg tror, at det betyder, at der er en underliggende meget kommercialiseret tilgang til vores data. Jeg synes, at man politisk skal være opmærksom på, at det bliver solgt som et meget sympatisk forslag, der handler om borgernes tilgang til data. Men i virkeligheden tror jeg, at forslaget handler om en kommercialiseret tilgang, hvor vi kan sælge rigtig meget data, og det kan der være masser af gode muligheder for. Man skal bare være bevidst om, at det er den politiske retning.

Ministeren nævner, at man kan klage over et land, hvis adgangen til data bliver misbrugt, men som enkeltborger kan det være et meget tungt system at arbejde med. Derfor støtter jeg umiddelbart ikke den politiske retning, som forslaget har.

Søren Søndergaard (EL): Jeg fik ikke helt fat i, om de danske særregler kan bevares, for der lægges ikke afgørende vægt på det i forhandlingsoplægget. Kan ministeren meddele, at der ikke er tvivl om, at de danske særregler kan bevares? Så kan man lige så godt lægge stor vægt på det. Jeg er selvfølgelig glad for, at ministeren tager det alvorligt og gennemgår, hvor meget der bliver gjort med hensyn til datasikkerhed, og at det er helt urealistisk, at der er noget problem. Men så bliver vægtene uforståelige. Hvis der ikke er nogen problemer, hvorfor lægger man så ikke afgørende vægt på, at der sikres et tilstrækkeligt højt niveau af datasikkerhed og databeskyttelse?

Udvalget er tidligere blevet præsenteret for en argumentation om, at det var meget farligt at lægge afgørende vægt på noget, for så havde man ikke noget forhandlingsmanøvrerum. Men her er jo hele to afgørende vægte. Man kan godt lægge afgørende vægt på, at de statsfinansielle konsekvenser ikke bliver for store. Men man kan ikke lægge afgørende vægt på, at datasikkerheden skal overholdes. Det gør mig lidt forvirret. Kan ministeren forklare, hvorfor man ikke kan lægge afgørende vægt på det, og hvad det konkret betyder? Hvad kan konsekvensen blive af, at man ikke lægger afgørende vægt på det?

Indenrigs- og sundhedsministeren: Til Theresa Scavenius: Der er vist nogle grundlæggende misforståelser. Der er ikke tale om, at man nu kan købe eller sælge data. Der skal være et samfundsformål.

For så vidt angår Søren Søndergaards spørgsmål arbejder regeringen aktivt på, at de danske særregler bevares. I og med at forhandlingerne stadig pågår, kan jeg ikke i dag garantere, at de danske regler vil blive bevaret. Men vi vil gerne sikre det, vi arbejder for det, og det er også derfor, vi lægger stor vægt på, at de danske regler bevares eller bliver den europæiske løsning eller alternativt, hvis ikke vi kan komme igennem med det, at vi får national selvbestemmelse.

Jens Henrik Thulesen Dahl (DD): I Danmarksdemokraterne er vi tilfredse med, at man lægger afgørende vægt på at få nedbragt de statsfinansielle konsekvenser. Kan man uddybe omfanget af de omkostninger, også i relation til de udfordringer vi i dag har med at bruge bare de danske sundhedsoplysninger på tværs af kommuner og regioner? Hvad vil omkostningen være, hvis man forestillede sig, at man bare skulle leve op til det herhjemme uden at tage hensyn til resten af EU?

Jeg har den samme undren som Søren Søndergaard med hensyn til vægten for datasikkerhed. Hvorfor kan man ikke lægge afgørende vægt på tilstrækkelig højt niveau af datasikkerhed? Det har vi brug for at få en begrundelse for, og jeg forestiller mig ikke, at regeringen kan være med i sådan en aftale, hvis man ikke lever op til det.

Marianne Bigum (SF): Ministeren redegør egentlig ganske fint for, hvilke tiltag der gøres for at sikre databeskyttelsen. Vil ministeren sikre, at forslaget vil være i overensstemmelse med Charteret om grundlæggende rettigheder og GDPR?

Indenrigs- og sundhedsministeren: Det sidste kan jeg bekræfte. Det fremgår af forordningen, at den skal følge en række andre EU-regler, som sikrer borgernes rettigheder og databeskyttelse, bl.a. reglerne i databeskyttelsesforordningen, GDPR. Desuden vil man som medlemsland også skulle leve op til krav omkring sikkerhed, når eller hvis data deles på tværs af grænser.

Jens Henrik Thulesen Dahl spørger til de økonomiske eller statsfinansielle konsekvenser, som er estimeret til at være i den høje ende. Der er et meget stort spænd i estimerterne på nuværende tidspunkt, som også afspejler, hvor vi er i de pågående forhandlinger. Det store spænd skyldes primært, at det dels endnu er usikkert, hvor omfattende krav man lander på i sidste ende, dels at det har meget stor betydning, hvilke krav der stilles til de specifikke tekniske specifikationer. De kan være meget dyre og skal måske først fastlægges, efter forordningen er vedtaget.

Vi arbejder konkret for få nedbragt de økonomiske konsekvenser bl.a. ved længere implementeringstid og krav til datakilder. Det har også betydning, hvor meget vi kan genbruge eksisterende danske løsninger på området. Vi arbejder sammen med ligesindede lande for at kunne bevæge os ned i udgiftsspændet ved at arbejde for en mere trinvis og dermed også samlet set længere implementeringstid samt øget fleksibilitet, så vi kan genbruge de danske løsninger og reducere antallet af krav til datakilder.

Flere mener, at det er et problem, at vi ikke lægger afgørende vægt på databeskyttelsen. GDPR-bestemmelserne gælder jo fortsat for så vidt angår forordningen, og den danske opt-out vedrører borgernes mulighed for at kunne sige nej. Lige nu går forhandlingerne på mere udvidet opt-out eller opt-in.

Alexander Ryle (LA): Liberal Alliance er meget tilfreds med, at man lægger afgørende vægt på at nedsætte de statsfinansielle konsekvenser. Ministeren nævner, at det bl.a. kunne ske ved nedjustering af krav til antallet af datakilder. Hvilke datakilder vil regeringen pege på som realistiske i dette lovforslag for at nedsætte udgifterne? Og hvor meget forventer ministeren, at det vil kunne nedsætte udgifterne?

Jeg vil også tilslutte mig ønsket om, at man lægger afgørende vægt på, at der sikres tilstrækkelig højt niveau af datasikkerhed og databeskyttelse.

Theresa Scavenius (UFG): Ministeren mener, at jeg har misforstået noget. Vil ministeren så ikke forklare, hvad innovation og sekundære formål betyder? Dansk Industri taler bl.a. om, at sundhedsdataordninger bliver nøglen til en konkurrencedygtig sundheds- og life science-industri. Det er der ikke nødvendigvis noget galt i, men vi skal bare vide, hvad vi taler om. Der kommer også krav til, at der skal sikres et indre marked for elektroniske patientjournalssystemer, og der skal være behov for en markedsmyndighed. Alt det tyder på, at der kommer til at være et marked med data, og det skal vi bare være bevidste om, hvis det er det, man ønsker politisk.

Indenrigs- og sundhedsministeren: Til Alexander Ryle: Vi vil gerne starte med de mest modne datakilder, altså registerdata for så vidt angår Danmark, og dermed ikke nogen af de mindre modne datakilder som eksempelvis kunne være billeddata.

Flere spørger igen til sundhedsdata, og jeg må indskærpe, at der er ikke tale om salg af data, men i stedet salg af it-systemer og salg af lægemidler. Hvad angår innovation og sekundære formål lægger forordningen op til, at der skal kunne deles en række datakilder. Men især for så vidt angår genetiske data er det vigtigt at fremhæve, at forslaget netop indeholder krav om, at data kun kan tilgås i lukkede og sikre analysemiljøer i det enkelte medlemsland. Det er samtidig kun anonyme data, som kan tilgås, og de sundhedsdata, som skal deles til forskning, vil forblive i Danmark.

Helene Liliendahl Brydenscholt (ALT): Jeg vil gerne støtte op om de mange bekymringer, der er løftet om udveksling af personlige data og overholdelse af GDPR. Derfor foreslår Alternativet, at man tilføjer, at der lægges stor vægt på, at der sikres overensstemmelse med Charteret om grundlæggende rettigheder, for at vi kan støtte forhandlingsoplægget.

Hvordan forholder regeringen sig til Dataetisk Råds anbefaling om, at der anvendes yderligere tekniske begrænsninger for at beskytte mod genidentificering ved sekundær brug af synonyme data?

Lægeforeningen er bekymret for, at forordningen vil have konsekvenser for de nuværende gode danske muligheder for anvendelse af sundhedsdata til forskningsformål, herunder for datakvaliteten, administrative barrierer og lange ventetider. Hvordan forholder regeringen sig til den bekymring?

Jens Henrik Thulesen Dahl (DD): Jeg vil opfordre ministeren til at svare på det spørgsmål, der er blevet stillet nogle gange. Hvad er årsagen til, at man ikke lægger afgørende vægt på, at der sikres tilstrækkelig højt niveau af datasikkerhed?

Indenrigs- og sundhedsministeren: Man kunne principielt argumentere for, at man skal lægge afgørende vægt på det hele, men så binder vi os på arme og ben, og dermed er der en risiko for, at vi stiller os selv fuldstændig uden for indflydelse. Det er baggrunden for vores balancegang i forhandlingsoplægget. Vi giver ikke køb på sikkerheden omkring data, og overordnet set flugter forordningen med de nuværende danske regler og principper for så vidt angår deling af sundhedsdata. Det gælder eksempelvis spærring af deling og regler om, at spærringen vil kunne ophæves i livstruende situationer. Der er selvfølgelig også områder, hvor danske regler vil skulle tilpasses. Det bliver f.eks. et krav, at sundhedsprofessionelle skal registrere sundhedsoplysninger elektronisk, hvilket ikke er et krav i dag i dansk lovgivning. Vi mener bare ikke, at det er et kæmpestort problem, for det kommer ikke til at medføre en enormt stor byrde, fordi vi allerede har elektroniske patientjournaler i Danmark.

Det har igennem forhandlingerne været en prioritet for regeringen at sikre mest mulig national selvbestemmelse. Det er der nu givet mulighed for flere steder i forordningen, hvor det enkelte medlemsland selv kan fastsætte de specifikke regler, der udmønter borgernes rettigheder. Der har eksempelvis tidligere været et krav i forordningen om, at borgerne selv skulle kunne indsætte oplysninger i deres journal, hvilket der ikke er ret til i Danmark i dag. Det er nu blevet frivilligt, om medlemslandene ønsker at give den pågældende rettighed eller ej.

Søren Søndergaard (EL): Da regeringen af en eller anden grund ikke vil lægge afgørende vægt på at sikre et tilstrækkelig højt niveau af datasikkerhed, kan Enhedslisten ikke støtte forhandlingsoplægget.

Alexander Ryle (LA): Jeg havde forventet at bakke op om forhandlingsoplægget, men jeg er blevet rigtig meget i tvivl på grund af debatten om datasikkerhed og det, at regeringen ikke vil lægge afgørende vægt på, at der sikres et tilstrækkelig højt niveau af datasikkerhed og databeskyttelse. Liberal Alliance kan derfor ikke støtte forhandlingsoplægget.

Helene Liliendahl Brydensholt (ALT): Det var ikke helt tydeligt, om man vil lægge stor vægt på, at forordningen lever op til Charteret om grundlæggende rettigheder.

Indenrigs- og sundhedsministeren: Svaret er ja, for så vidt angår at det er GDPR-reglerne, der indgår i forhold til Charteret om grundlæggende rettigheder.

Helene Liliendahl Brydensholt (ALT): Alternativet støtter forhandlingsoplægget.

Christian Friis Bach (RV): Radikale Venstre har den samme bekymring, som andre har udtrykt, men vi bakker op om forhandlingsoplægget og håber, at ministeren vil varetage det med de bemærkninger, der er faldet.

Niels Flemming Hansen (KF): De Konservative har de samme bekymringer, men bakker op om forhandlingsoplægget.

Formanden: Jeg kan konkludere, at der ikke er flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet kun Danmarksdemokraterne, Liberal Alliance, Enhedslisten og Dansk Folkeparti har ytret sig imod det.

Punkt 5. Forslag til Rådets afgørelse om de holdninger, der skal indtages på vegne af Den Europæiske Union på den tiende samling i partskonferencen under Verdenssundhedsorganisationens (WHO) rammekonvention om tobakskontrol (FCTC)

– *Orientering*

KOM (2023) 0514

KOM (2023) 0514 – Bilag 1 (samlenotat)

EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)

Indenrigs- og sundhedsministeren: WHO's rammekonvention for tobakskontrol kaldes også COP10. Konferencen finder sted i Panama i november 2023. Forhandlingerne startede i arbejdsgruppen sidst i september, og man sigter efter at nå til enighed i løbet af oktober. Jeg forventer, at forslaget vedtages som A-punkt.

Jeg forelægger sagen til udvalgets orientering.

På COP10 skal landene drøfte fremskridt i implementeringen af tobakskonventionen og blive enige om nye tiltag. På konferencen skal man bl.a. drøfte strategier over for nye og fremspirende tobaks- og nikotinprodukter og supplerende retningslinjer for reklame og salg fremme af produkterne, som vi eksempelvis ser på sociale medier. Der skal også vedtages en arbejdsplan og et budget for den kommende periode frem mod næste partskonference i 2025.

Kommissionen forhandler på vegne af EU's medlemslande, og derfor skal landene blive enige om fælles forhandlingspositioner. I forhold til tidligere har Kommissionen lagt op til en ændret procedure, så fastlæggelsen af forhandlingspositioner ikke længere sker ved konsensus, men ved kvalificeret flertal. Det er også nyt, at der i den sammenhæng forelægges et forslag til en rådsafgørelse for at fastlægge positionerne.

Formålet med WHO's rammekonvention for tobakskontrol er at beskytte både nuværende og kommende generationer mod de skadelige virkninger ved tobaksforbrug og udsættelse for tobaksrøg. Med forslaget til fælles forhandlingspositioner lægger Kommissionen op til at støtte en øget overvågning af nikotinprodukter med henblik på at styrke reguleringen af den hastigt voksende mængde af disse produkter, som vi specielt ser bliver brugt af børn og unge.

Herudover lægges der op til at støtte et øget fokus på at sætte ind over for nye markedsstrategier hvad angår reklame og promovning af tobaksprodukter, hvor der på konferencen lægges op til at vedtage supplerende guidelines. Disse guidelines lægger op til, at landene bør tilstræbe en fuldstændig implementering af forbuddet mod tobaksreklame og i den forbindelse tage højde for, at mediebilledet har ændret sig, siden konventionen blev vedtaget i 2005.

Der opfordres desuden til, at man øger overvågningen af tobaksreklame på alle medieplatforme, og at man styrker erfaringsudvekslingen om, hvordan man bedst kommer de innovative markedsstrategier til livs, netop med henblik på at beskytte børn og unge. På konferencen vil der samtidig være et øget fokus på nye og fremspirende tobaks- og nikotinprodukter.

Kommissionen lægger også op til at støtte, at parterne bør undersøge muligheden for at finansiere aktiviteter for gennemførelsen af konventionen ved afgifter opkrævet fra de økonomiske aktører. Beskatning af opvarmede tobaksprodukter kan også være en vigtig tobakskontrolstrategi.

Regeringen støtter overordnet formålet med rådsafgårelsen og de fælles forhandlingspositioner til COP10. Vi ønsker en ambitiøs strategi, hvor særligt beskyttelse af børn og unge er i fokus. Regeringen ønsker generelt en styrket indsats mod rygning og nikotinafhængighed, for vi ved, at nikotin er et stærkt afhængighedsskabende stof og er skadeligt i sig selv, og at især børn og unge er sårbare over for de skadelige effekter.

Regeringen deler Kommissionens bekymring for tobaks- og nikotinindustriens store kreativitet og udvikling af nye produkter, fordi mange af disse produkter appellerer til børn og unge. Derfor finder regeringen det vigtigt, at der kommer øget regulering af nikotinprodukter – overvågning er ikke tilstrækkeligt. Dette er helt centralt for at beskytte vores børn og unge.

Med hensyn til at benytte afgifter til at finansiere implementeringen af konventionen er det væsentligt at bemærke, at øremærkning af provenu fra skatter og afgifter generelt ikke er hensigtsmæssigt, fordi det vanskeliggør den løbende finanspolitiske prioritering. Med hensyn til at fremhæve beskatning af opvarmede tobaksprodukter som en relevant tobakskontrolforanstaltning mener regeringen, at der bør træffes beslutning om dette ved enstemmighed i Rådet. Regeringen vil derfor arbejde på, at disse to sidste punkter vedrørende beskatning tages ud af rådsafgårelsen.

Der pågår lige nu drøftelser i Bruxelles om, at visse elementer i rådsafgårelsen – som eksempelvis EU's position på beskatning af opvarmede tobaksprodukter – bør besluttes med enstemmighed, og vi afventer i øjeblikket udfaldet heraf.

Overordnet set kan regeringen dog tilslutte sig den ændrede procedure for fastlæggelsen af fælles forhandlingspositioner, så dette nu som hovedregel afgøres ved kvalificeret flertal, selv om der kan være elementer, som bør afgøres ved enstemmighed. Jeg forventer da også, at der kan findes en løsning, som vi fra dansk side kan tilslutte os.

Alexander Ryle (LA): Det har hidtil været sådan, at de fælles forhandlingspositioner for Unionen er besluttet med konsensus, og man har valgt at ændre det til kvalificeret flertal. Det synes jeg er særdeles problematisk, fordi man på den måde giver utrolig meget magt til Kommissionen. Der er også risiko for, at WHO i praksis kommer til at lægge op til forbud mod nikotinposer og så vil have EU-opbakning til det.

Der står i samlenotatet, at: »Idet der er tale om en rådsafgårelse, som ikke resulterer i krav om lovgivningsmæssige ændringer af medlemslandenes lovgivning, er en vurdering af nærhedsprincippet ikke relevant.« Men kan ministeren garantere det? Eller kan vi risikere, at WHO om nogle måneder har vedtaget noget, og derfor skal vi også gøre det i EU?

Indenrigs- og sundhedsministeren: Med hensyn til det sidste kommer vi ikke til det, for så vil det efterfølgende skulle implementeres i tobakskontrolkonventionens bestemmelser, og de er ikke bindende, men vejledende.

Det er korrekt, at Kommissionen har lagt op til en ændret procedure denne gang, hvor de fælles forhandlingspositioner vedtages ved kvalificeret flertal. Kommissionen anser artikel 218 stk. 9 som det passende retsgrundlag. Rådets Juridiske Tjeneste bakker op om den tilgang. Det har dog vist sig, at der kan være behov for at dele beslutningen op, så nogle elementer fortsat vedtages ved enstemmighed, og det skal naturligvis afklares, inden den endelige vedtagelse.

Punkt 6. Rådsmøde nr. 3973 (miljø) den 16. oktober 2023

EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik: Punktet forelægges til orientering, så i stedet for at læse op af mit talepapir som til forhandlingsoplæg, vil jeg tale mere frit fra leveren.

1. Rådskonklusioner om COP28

– *Vedtagelse*

Rådsmøde 3973 – Bilag 1 (samlenotat)

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik: Mange af jer vil allerede være bekendte med de emner, jeg vil berøre, men sammenlignet med sidste år er det efter min mening en bedre og mere positiv dagsorden til dette års COP. Til COP'en forhandler Danmark ikke som land, men via EU, hvilket i praksis betyder, at det spanske formandskab forhandler repræsenteret af den fantastisk dygtige klimaminister, Teresa Ribera, som har været aktiv på området i mange år. Desuden er den tidligere nederlandske udenrigsminister, Wopke Hoekstra, netop blevet udnævnt som klimakommissær og klarede det efter sigende rigtig godt i høringerne i Europa-Parlamentet. Han er dog udfordret af mangel på klimaforhandlingserfaring og netværk i feltet, og derfor er vores opbakning til ham afgørende.

Normalt udpeger EU forhandlere på teknisk niveau fra forskellige lande til at deltage sammen med folk fra Kommissionen. Dertil vil man også udpege ministre i par til at forhandle ad de enkelte spor. For at komplicere det yderligere udpeger formandskabet desuden par af ministre uden for EU-regi, og det er her, jeg spiller en rolle med den sydafrikanske miljøminister, Barbara Creecy. I et par måneder har vi forhandlet om Global Stocktake, årets vigtigste COP-element, som jeg vil komme ind på om lidt. Det stiller os somme tider i den spøjse situation, at jeg i forhandlingerne sidder over for EU, som kommer med et mandat, jeg har været med til at give dem.

Efter min opfattelse er dette års COP den vigtigste siden COP21 i Paris. Processen startede med Copenhagen Climate Ministerial i marts 2023, og siden har vi mødtes til Petersberg Climate Dialogue i maj og i regi af FN's Generalforsamling i september, hvor Barbara Creecy og jeg fremlagde de foreløbige konklusioner fra konsultationer med omtrent 40 delegationer. I slutningen af oktober finder Præ-COP'en sted i Abu Dhabi, mens selve COP'en bliver afholdt i Dubai i november og december.

Global Stocktake er central i Parisaftalens ambitionsmekanisme, idet den evaluerer vores fremskridt og rapporterer forskellen mellem handling og Parisaftalens mål, ikke kun for nedbringelsen af drivhusgasser, men også på finansiering, tilpasning og tab og skade. Fra dansk side har vi desuden arbejdet hårdt for, at Global Stocktake som øvelse også peger fremad, således at den ender ud i beslutninger, som sikrer en plan frem til 2030 og videre, hvilket bl.a. vil omfatte nye NDC'er (nationalt bestemt bidrag) under dansk EU-formandskab til COP30 i Brasilien. I dette arbejde vil vi fokusere på at definere NDC bredere, så de ikke kun gælder energisektoren og CO₂, men på tværs af sektorer og for alle drivhusgasser. Hertil skal de selvfølgelig være i overensstemmelse med Parisaftalen.

Til en COP vil der typisk være ét emne, der overtager en stor del af forhandlingerne. Til COP26 var det mitigation (reduktion af udledning af drivhusgasser), og selv om det banede vej for The Glasgow Climate Pact, som vi var glade for, havde det desværre den negative konsekvens, at der ikke var nok fokus på andre områder som finansiering og tab og skade. Omvendt var der til COP27 for stort fokus på tab og skade, så der ikke rigtig blev forhandlet om mitigation.

I år tror jeg imidlertid vi har en chance for at komme omkring det hele, da alt skal besluttes i en samlet tekst. Vi bliver derfor nødt til at finde de balancer, som tit er svære at finde. I øvrigt skal alle balancerne findes af de samme forhandlere. De sidste 2 år har jeg været med til at forhandle mitigation, og problemet var her, at de bagstræberiske for at flytte på sig var nødt til at få indrømmelser i andre spor, hvor der var andre forhandlere. Nu bliver det hele samlet, hvilket gør chancerne bedre. På den anden side betyder det dog, at meget skal falde på plads på en gang.

Til COP26 i Glasgow lykkedes det at forhandle os frem til en tekst om udfasning af kul, men vores mål er bredere og omfatter udfasning af alle fossile brændsler. Det foreslog vi til sidste års COP, hvor 80 lande støttede os, hvilket var et kæmpe fremskridt, men jo ikke godt nok, når vi skal bruge tilslutning fra 190 lande. Denne diskussion vil være central i årets forhandlinger og vil være knyttet til den bredere samtale om det, der nu kaldes carbon management. Dette omfatter også CCS (fangst og lagring af CO₂) og leder videre til spørgsmålet om, hvorvidt et fossilt brændsel er effektivt kompenseret eller ej.

Når vi f.eks. ønsker at eliminere brugen af kul, foreslår nogle, at man præciserer dette ved at sige ukompenseret kul, altså dermed sagt at det er acceptabelt at bruge CCS med kul. Det synes vi ikke. Vi synes slet ikke, at man skal bruge CCS de steder, hvor der findes alternativer. Omvendt siger selv FN's klimapanel (IPCC), at der er behov for negative emissioner, og det er svært at forestille sig uden brug af CCS, selv om der findes naturbaserede løsninger til at skaffe det. Derfor argumenterer vi for en afbalanceret brug af CCS, ideelt set på de rigtige steder på de rigtige tidspunkter. Endelig er der andre olieproducerende lande, der i ekstreme tilfælde argumenterer for, at de kan fortsætte med at brænde olie af, så længe der er direct air capture andetsteds. Den tilgang er vi selvfølgelig uenige i.

I år skal vi diskutere noget, som fra et dansk og europæisk perspektiv er et helt fantastisk fremskridt: et globalt mål på en tredobling af den vedvarende energikapacitet i årene fra 2020 til 2030 i forhold til årene mellem 2010 og 2020. Samtidig sigter vi mod en fordobling af energieffektivitetsforanstaltninger. Debatten tog sin begyndelse ved Copenhagen Climate Ministerial, og EU fulgte op på den et par måneder senere. Nu er det en integreret del af disse forhandlinger og var det også ved G20-forhandlingerne i sommer. Det er svært at pege på en mærkesag, der er mere karakteristisk dansk end denne, selv om det selvfølgelig er et resultat af mange andre gode kræfters arbejde, hvis det lykkes. Ikke desto mindre vil vi bide os fast i bordkanten, når det kommer til dette.

Ingen formel tekst kræver egentlig opdatering af NDC'erne, men det er på dagsordenen. Hvert år forsøger vi at presse lande til at opdatere deres NDC'er, især dem uden tilstrækkeligt ambitiøse mål. På grund af vedtagelsen af Fit for 55-pakken bør EU også opdatere sin NDC, og det kan potentielt føre til en reduktion på 57 pct. i stedet for 55 pct, hvilket jo også er et minimum. Det er en glædelig nyhed, men ikke alle lande er enige. Især nogle i øst er imod det, som I nok kan gætte. Om vi skal referere til det i teksten eller ej bliver sandsynligvis et stort stridspunkt den 16. oktober 2023. Hvis ikke vi nævner det i teksten, kan EU dog stadig opdatere sin NDC. Personligt har jeg

argumenteret for, at det i virkeligheden er en teknisk øvelse, som en kommissær til enhver tid kan udføre. Der er dog uenighed om, hvad juraen siger om det.

I Glasgow blev det besluttet at fordoble verdens bidrag til tilpasning, hvilket også er en dansk mærkesag. I Danmark bruger vi 60 pct. af vores grønne bistand til tilpasning, da det generelt er svært at finde midler til grønne investeringer globalt, især på tilpasningsdagsordenen. Vi mener, at det for offentlige midler bør være fifty-fifty, og vi bidrager derfor med 60 pct. fra dansk side. Nu er det besluttet, at der skal ske en fordobling, og den vil sandsynligvis udgøre omkring 50 pct. af den offentlige bistand for de fleste lande. En ny tekst er nødvendig for at uddybe betydningen af denne fordobling og for forhåbentlig at opstille en tidsplan. Konkretiseringen kan også foregå på alternative måder. Her er vi selvfølgelig så offensive som muligt.

Hvad tab og skade angår blev der truffet en virkelig god beslutning sidste år. Danmark var det første land i verden, der forpligtede sig til at give penge til fonden, når den står klar. I øjeblikket er der store diskussioner om dette, og Danmark deltager i transitionskomiteen, som skal komme med konkrete anbefalinger. Der pågår betydelige debatter om grundlæggende spørgsmål: Hvem skal betale, og hvem skal modtage? Vi mener, at fokus bør være på de mest sårbare og hårdest ramte. Ikke alle er enige i dette synspunkt. Vi mener også, at det kan være fornuftigt at inkludere en tekst om innovative kilder til finansiering. Det kunne f.eks. være, hvis der indføres en skat på maritim transport, men det kan også komme fra andre kilder. Vores store bekymring er, at det kommer til at gå for langsomt.

I går deltog jeg i en pledgingkonference i Bonn om Den Grønne Klimafond. Den er nu verdens største klimafond og på mange måder en stor succes. Dog er den endnu alt for bureaukratisk, og det tog alt for lang tid at få den i gang med at udbetale penge. Processen med at ansøge om midler er stadig for besværlig. Vi skal undgå dette for enhver pris med en ny tab og skade-fond. Derfor arbejder vi på alternative måder at etablere den på, dvs. ikke under FN's klimakonvention, men måske under Verdensbanken, som vi har gjort med andre fonde. På den måde vil det være mere plug and play, men hvor det ender, tør jeg ikke sige endnu.

For så vidt angår finansiering er problemet med de 100 mia. dollar overordnet set, at tallene bliver opgjort sådan, at vi faktisk først får tal for 2021 i år. Det vil sige, vi ikke har tal for 2022 endnu, og slet ikke for 2023. Det ser ud til, at vi i 2021 var ganske tæt på at opnå de 100 milliarder, og at vi i 2022 – altså ikke med validerede tal – nåede de 100 milliarder. Det er lidt overraskende, men det skyldes, at dollarkursen går op og ned. Det er selvfølgelig dybt utilfredsstillende, at vi ikke kan samle de penge. Danmark leverer langt over, hvad vores størrelse tilsiger, og det gør EU også samlet set. Vi har brug for billioner, men vi kan ikke engang skaffe milliarder. Det er problematisk, især taget den brede definition i betragtning – det er ikke kun penge, vi giver, det er også lån og alt muligt andet. Så ud over, at det er dårligt af den vigtigste årsag, at der er behov for pengene, er det også meget skadeligt for forhandlingerne, fordi der selvfølgelig ikke er nogen tillid til de lande, som i rigtig mange år har sagt, de vil levere uden at levere.

Så der skal gerne ske noget. Det bliver koblet til diskussionen om, hvordan det næste finansieringsmål skal se ud. Der skal ikke træffes beslutning om det nu, men der skal træffes beslutninger om, hvornår der skal træffes beslutninger, og om hvad. Dette kan faktisk blive det største punkt. Klimafinansiering hører rent formelt under Ecofin-rådets ressort, men det er stadig klimaministrene, der forhandler det.

Søren Søndergaard (EL): Diskussionen om tab og skade bliver central for COP'en. Jeg tror, vi alle sammen kan være enige om vigtigheden i at hjælpe de fattige lande, som jo kun i begrænset omfang har været med til at skabe klimaproblemerne, men som oftest er hårdest ramt af dem. Der er tørke på Afrikas Horn og voldsomme oversvømmelser i f.eks. Pakistan og Bangladesh, og det har berørt rigtig mange mennesker. Den slags uretfærdighed kan vi komme til livs med et tab og skade-system. Derfor er det i den forbindelse fint, at Danmark sammen med EU ønsker at spille en brobyggerrolle ved at søge kompromiser mellem de lande, der skal have, og lande som USA. Det er på tide, at der sker noget. Hvad er hovedstridspunkterne mellem de to grupper? Mellem hvilke punkter skal broen bygges?

Præcis hvad menes der med, at man vil have fokus på små udviklingsøstater og de mindst udviklede lande?

Sagen har ikke været sendt i høring. Det er muligvis, fordi den ikke forelægges til forhandlingsoplæg, men i Danmark er mange organisationer interesserede i international klimabistand, og de har ikke kun stor viden om emnet, de er også forbundet med internationale organisationer. Deres input kan derfor være en måde at få vinkler på sagen, som vi ellers ikke ville få, og på den baggrund vil jeg opfordre ministeren til, at notater som dette bliver sendt i høring fremover.

Christian Friis Bach (RV): Jeg har deltaget i mange COP'er og ved derfor, hvor stor betydning EU's input har for forhandlingsforløbet. Derfor er dette afgørende. Det fremgår, at regeringen finder en række emner vigtige og vil prioritere dem, men her i Europaudvalget plejer vi at få sådanne udmeldinger formuleret i vægte. Er der elementer i rådskonklusionerne, som ministeren lægger afgørende eller stor vægt på? Hvad er afgørende for Danmark? I min optik kunne man godt lægge afgørende vægt på punkterne om NDC og klimafinansiering.

Regeringen støtter en udfasning af fossile brændsler. Støtter man også det franske forslag om, at EU bør sætte en konkret dato for denne udfasning, og vil man tage det med som et forhandlingspunkt?

Man lægger vægt på at vende alle finansieringsstrømme i en grøn retning. Det er godt. Men har regeringen en konkret plan for det?

Det er godt, at de 100 mia. dollar måske blev nået i 2022, men i 2020 blev de ikke nået – der er et efterslæb på et stort milliardbeløb. Vil EU og Danmark annoncere yderligere finansiering for at indhente det manglende?

Vil Danmark bidrage yderligere til tab og skade-midlerne, og vil ministeren i så fald bekræfte, at det sker additionelt i forhold til aftalen om de eksisterende udviklingsmidler, som blev indgået i Folketinget?

NOT Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik: Til det sidste: Nej, ikke på den måde, Christian Friis Bach definerer additionelt. Den beslutning kunne man godt træffe, men så ville Danmark ikke længere være foregangsland på området. I så fald skulle vi hvert år til finanslovsforhandlingerne kæmpe om, hvad der skal gives i grøn støtte ud over udviklingsbistand. Det er ikke regeringens politik og bliver det heller ikke. Danmark prioriterer langt mere i udviklingsbistand til den grønne udvikling, grønne omstilling og til tilpasning.

Til pledgingkonferencen i Bonn i går annoncerede vi fra dansk side en fordobling af vores støtte

til Den Grønne Klimafond – vel at mærke ud fra det udgangspunkt, at vi også fordoblede vores støtte sidste gang. Vores støtte er nu på 1,6 mia. kr. Per capita støtter vi med flest penge – dobbelt så mange som de andre, der ligger i toppen, ti gange så meget som flertallet af lande. Der er selvfølgelig også lande, som slet ikke bidrager med noget.

Ud over at vi i dette års finanslov bruger 30 pct. af vores udviklingsbistand på grønne midler – hvilket er historisk højt – lægger vi nu op til at bruge 35 pct. Dvs. 25 pct. på klima i år og 30 pct. på klima næste år. Dertil kommer reformen af IFU (Investeringsfonden for udviklingslande), som hvert år giver et betragteligt milliardbeløb til grønne investeringer. Det vil tage for lang tid at komme ind på det hele, så vi kan sende en oversigt over i stedet.

Heldigvis er der også andre EU-lande, som samlet set giver mere. Via Europa-Kommissionens grønne udviklingsbistand giver EU også meget store beløb. Ingen kommer på disse møder og kræver, at EU skal levere mere. At vi så rent faktisk hele tiden gør det, er jo kun godt.

At være brobygger vil sige, at vi går forrest blandt landene i den udviklede verden. Hvilken betydning det får til forhandlingerne, er svært at sige. Som eksempel blev Santiagonetværket skabt til sidste års COP som en understøttende funktion til tab og skade, og det gav vi penge til på selve COP'en. Mange lande og grupperinger af lande kan slet ikke gøre sådan noget. Det kræver, at man skal igennem alt muligt derhjemme, og måske har man slet ikke den slags penge at give. USA kan i hvert fald slet ikke. Men det er sådan noget, der gør, at vi kan gå forrest og være med til at bygge bro og vise, at vi sætter handling bag ordene om at ville støtte tab og skade.

Jeg vil ikke nævne dem her, men visse store lande så gerne, at de modtog støtte, hvor vi mener, at de ikke burde modtage støtte, men selv skulle bidrage til andre. Fokus skal selvfølgelig være på de mest sårbare.

Nogle af de svære spørgsmål er vi endnu ikke helt i mål med, bl.a. hvad man gør med de lande, som f.eks. på grund af turisme ikke har nær så lavt et indkomstniveau som nogle af de afrikanske lande, men som risikerer at blive udslettet, hvis de rammes af oversvømmelser, orkaner osv. Skal de ikke også have hjælp? Vi vil være indstillede på at se på en indretning af det, så den mulighed også er der. Fokus skal dog stadig være på dem, der har det sværest.

Nogle af de lande, vi normalt er på samme hold med, synes desværre, at fonden skal ligge under FN's klimakonvention, som afspejler en forældet verdenssituation, hvor det var nogle andre lande, der var de største udledere og dermed havde det største ansvar. Jeg frygter desuden, at det ville forsinke processen, og at slippe for det var jo årsagen til, at vi ville have en tabe og skade-fond. Vi har tidligere været åbne for, at det kunne være en ny, separat fond eller en allerede eksisterende, som vi kunne putte flere penge i. Nu ender det formentlig med en særskilt fond, og derfor er fokus nu på at sikre, at den bliver hurtigarbejdende, og at den faktisk kan udbetale penge til dem, der skal bruge dem – hurtigt.

Der har været problemer med, at de, der har haft allermest brug for penge fra Den Grønne Klimafond, faktisk ikke har haft chance for at få dem, fordi det kræver meget kapacitet overhovedet at søge dem. Det går simpelt hen ikke. Der skal være mekanismer til at sikre, at pengene udbetales hurtigt.

Til Christian Friis Bach om vægtninger: Vi lægger stor vægt på de punkter, jeg nævnte i min indledning. Vi kommer ikke til at lægge afgørende vægt på nogle elementer, da det ville kunne betyde, at

vi skulle blokere for EU's mandat, som jo er blandt de mest ambitiøse. Danmark plejer at spille en central rolle i at få de mere tilbageholdende lande med. Jeg håber på og regner med, at det vil blive tilfældet igen ved dette rådsmøde.

Jeg ved ikke, hvorfor de forskellige organisationer ikke er blevet inkluderet i denne sag, men jeg er i kontakt med dem hele tiden. På mandag mødes jeg med 92-gruppen, som også vil være til stede ved forhandlingerne, hvor vi eller vores klimaforhandlere plejer at mødes med dem sammen med delegationen fra Folketinget. Det er gavnligt, fordi de er meget dygtige, og fordi de også har netværk blandt ngo'er i andre lande. Det kan man somme tider bruge i forhandlingerne.

For mit vedkommende er det en kæmpe fordel at være ansvarlig for både udvikling og klima. Hvis jeg skal være lidt selvkritisk, må jeg sige, at jeg måske har haft et par blinde vinkler på udviklingsdagsordenen de seneste par år. I år kan jeg til gengæld deltage med begge hatte på og hjælpe de kollegaer, der stadig har de blinde vinkler, for der er ikke rigtig nogen andre lande med samme ressourcefordeling som i Danmark. På den måde får man også fra EU's side mere fokus på både tab og skade og tilpasning i år.

Karin Liltorp (M): En af Danmarks mærkesager er vedvarende energi, hvor vi jo er verdensmestre. Er det ikke på tide også at gøre cirkulær økonomi til en dansk mærkesag? I 2030-netværket har vi fokus på cirkulær økonomi, som er et af de steder, hvor Danmark virkelig halter bagefter. Det er vi ikke så stolte af. Kunne det derfor ikke være en idé at få skubbet den dagsorden lidt mere frem? Måske kan vi lære en masse af de andre lande.

Theresa Scavenius (UFG): Der er meget snak, men få konkrete svar. Det er rigtig positivt, at EU vil have hævet ambitionerne og fokusere på at øge implementeringen. Men kan ministeren uddybe, hvorfor denne COP bliver en af de vigtigste? De globale udledninger stiger stadig væk.

Ministeren har manglende tillid til mange lande, bl.a. fordi ambitionerne ikke er høje nok. Er ministeren også kritisk over for den danske regering og presser på for at skrue op for vores ambitioner? Der er generelt meget fokus på udfasning af fossil energi, men det kan vi jo ikke engang finde ud af herhjemme.

Ministeren forventer sig rigtig meget af Global Stocktake, men i virkeligheden har vi jo et ret grundlæggende overblik over udledninger og den manglende handling. I forlængelse af det siger ministeren, at processen skal være i overensstemmelse med Parisaftalen, men der er jo ikke afgivet løfter, som holder os inden for 1,5-gradsmålet.

Ministeren siger, at vi har brug for negative emissioner, og at det også er IPCC's standpunkt, men det siger de jo kun på grund af den manglende klimapolitik verden over. Det er jo ikke ment som en første, positiv anbefaling. Alle andre, herunder IEA og EU, anbefaler overhovedet ikke, at vi bruger CCS i særlig stort omfang.

COP-møderne er tungt præget af lobbyisme. I år er det blevet endnu værre. Hvordan er ministerens oplevelse af, at det dominerer og giver udfordringer med at få klimapolitik igennem? Er ministeren som andre lande interesseret i at rejse denne interessekonflikt som et dagsordenspunkt?

Marianne Bigum (SF): Jeg bakker synspunktet om høringerne op, det kunne være ret interessant. Det er supergodt, at ministeren allerede i dialog med organisationerne. I Europaudvalget bruger vi

også høringssvar, så det ville være en hjælp til vores arbejde, hvis man gjorde det til en del af processen.

Danmark arbejder for, at EU opdaterer sine klimaplaner og melder et nyt mål på 57 pct. i forhold til det nuværende på 55 pct. Forud for COP26 i 2021 diskuterede vi EU's 2030-mål i Europaudvalget, og da ønskede et flertal et mål på 65 pct., hvilket stadig er SF's politik. Har Danmark arbejdet for et højere mål end 57 pct.? Hvad skulle EU's mål ligge på for at være globalt ansvarligt, således at EU bidrager med en fair andel til at holde den globale temperaturstigning på 1,5 grad? Heldigvis er det stadig Danmarks og EU's ambition.

Det fremgår, at Danmark kan leve med, at det af rådskonklusionerne fremgår, at EU arbejder for udfasning af ukompenserede fossile brændsler. Det er jeg lidt utryk ved. Der henvises til en IPCC-definition af »ukompenserede fossile brændsler«, ifølge hvilken op til 50 pct. af flygtige emissioner fra energiproduktion kan slippe ud. Når det handler om emissioner fra energiproduktion, gælder det så kun produktionen af brændstof, altså f.eks. udvinding og raffinering af olie, eller gælder det det totale udslip fra udvindingen af olie, til den bliver brændt af som benzin i en bil? Er en halvering af udslippet fra olie- og gasproduktion virkelig godt nok?

Søren Søndergaard (EL): Jeg forstod ministerens svar sådan, at det ikke kun er de absolut mest ludfattige lande, der kan modtage hjælp fra fonden, men at lande som f.eks. Pakistan også kan modtage hjælp, når nu landet er ramt af katastrofale oversvømmelser, selv om det ikke kan betragtes som ludfattigt, men bare fattigt. Det er jeg glad for.

Den danske regering har sammen med en række andre EU-lande indsendt et papir til klimaforhandlingerne. Det er dateret 14. september 2023, og af det fremgår, at Danmark ønsker, at den kommende tab og skade-mekanisme placeres under Verdensbanken. Desuden fremgår et forslag om, at 12 ud af 22 stemmeberettigede medlemmer i bestyrelsen skal komme fra de industrialiserede lande.

Forestiller man sig, at det er en brobyggerfunktion at placere tab og skade-mekanismen under Verdensbanken? Vil det ikke tværtimod virke som en rød klud på de lande, der tidligere har været udsat for Verdensbankens metoder, som vi vel nok kan være enige om ikke altid har været helt hensigtsmæssige? Kan man ikke også forestille sig, at det vil virke som en rød klud, at det absolutte flertal i mekanismen består af industrialiserede land, især når regeringen jo understreger vigtigheden af et ligeværdigt partnerskab med det globale syd? Er det et papir, regeringen vil stå meget fast ved, eller indebærer brobyggerfunktionen også, at man er villig til at være fleksibel med de ting?

Christian Friis Bach (RV): Fik jeg svar på, om Danmark støtter det franske forslag om en konkret dato for udfasning af fossile brændstoffer?

Hvad vil regeringen gøre for, at alle finansieringskilder, som man nu bakker op om, skal gå i en grøn retning? Hvordan gør man det? Er der nye initiativer på vej?

Hvor mange EU-lande leverer reelt additional bistand på klimaområdet?

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik: Til Christian Friis Bach: Hvis du mener lande, som giver noget ud over de 0,7 pct., vil mit gæt være ingen, højst et eller to. Jeg dis-

kuterede klimafinansiering hele dagen i går i Bonn, og det blev ikke nævnt en eneste gang. De fleste er som mig kommet frem til den overbevisning, at klimafinansiering på denne planet har lange udsigter, hvis vi skal vente til den dag, hvor alle kommer op på 0,7 pct. og ud over det er blevet enige med sig selv om, at de skal give mere end det. Vi har brug for den klimafinansiering nu. Kun en lille håndfuld er oppe på de 0,7 pct. i dag.

Et andet argument er, at det simpelt hen ikke giver mening at betragte klimafinansiering separat fra udviklingsbistand – det gælder selvfølgelig ikke al klimafinansiering, for man kan sagtens have noget, der er markedsbaseret og derfor ikke skal have støtte. Vi bruger ikke en eneste krone af vores grønne bistand, som ikke også har et andet formål end kun det grønne. Det kan bl.a. være verdensmålene, at sikre rent vand eller genopbygning efter orkaner.

Jeg kender ikke til det franske forslag om en slutdato. Det vil næppe blive en del af rådskonklusionerne om et mandat til COP'en, men vi må se på forslaget, og så vil jeg jo helt sikkert skulle søge mandat til det her i Europaudvalget. Indtil videre er Danmark i hvert fald det eneste land, der har sat en slutdato for olie- og gasproduktion.

Karin Liltorp havde en god pointe om cirkulær økonomi. Det er rigtig, at vi kan lære meget i Danmark, selv om vi har enkelte gode eksempler. Folk kommer som regel rejsende til Kalundborg fra Kina og Japan for at se, hvordan de bruger affald fra et sted som en ressource til produktion andre steder.

Til Marianne Bigum om IPCC: Helt generelt sætter IPCC ikke standarder. De laver beregninger, og så redegør de for forudsætningerne for deres beregninger. Danmark er ikke for, at der skal stå »ukompenseret«. Vi er for, at der skal stå »udfasning«. Realistisk set er det dog det, vi kommer til at skulle forhandle om, og derfor vil vi selvfølgelig forhandle om en så restriktiv definition af »ukompenseret« som muligt.

Til Theresa Scavenius: Lobbyismediskussionen er dilemmafyldt, synes jeg. Der er meget lobbyisme. Jeg er selv udsat for ret meget af det, når jeg er på COP. Nogle gange tager jeg dem, altså 92-gruppen, endda helt med ind i forhandlingsrummet. De er lobbyister og står normalt uden for forhandlingsrummet. Nogle gange har de papirerne før os. Men det er ikke skadeligt for mig. Det er en kæmpe hjælp. Ovre på den anden side af forhandlingsbordet har de også adgang til lobbyister, det er bare ikke lige 92-gruppen, men nogle lidt andre typer, som vi ikke er enige med.

Jeg tror, man må erkende, at det er sådan, politik er. Jeg vil hellere have en åben og transparent FN-proces, hvor der er adgang for stort set alle, end en lukket. At der er mange oliefolk, betragter jeg kun som en fordel for os, der vil den modsatte dagsorden. Hvert år bruger vi det nemlig til at sige: Se, der kommer alle oliefolkene, vi er modstandere af det, de mener. Jeg har endnu ikke oplevet at møde en direktør for en stor olievirksomhed på gangen midt under nogle forhandlinger, som har spurgt, om ikke vi lige skulle lade være med at udfase olie, hvortil jeg så har sagt: Jo, det var en god idé. Sådan fungerer det selvfølgelig ikke. I øvrigt foregår den lobbyisme, som grundlæggende handler om landes økonomi – og nogle steder overlevelse – i de pågældende lande og på langt højere niveauer.

Jeg kan godt gentage min analyse af, hvorfor dette er et vigtigt møde, men i korte træk handler det om, at Global Stocktake jo er den centrale del af Parisaftalens ambitionsmekanisme, og her skal

man beslutte, hvordan de næste NDC'er skal se ud. Om beslutningerne så vil afspejle emnernes vigtighed, vil tiden vise.

Om jeg er kritisk over for den danske regering, kan jeg svare afkræftende på. Jeg er positiv over for den danske regering.

Om Fit for 55-pakken: Da Kommissionen første gang forelagde tankerne bag pakken, var Danmark det eneste land, der udtalte sig positivt. Samtlige andre lande havde ordet og var imod. Det er 2,5 år siden. Med den grønne pagt havde vi et mål på 40 pct. Nu har vi ikke bare Fit for 55-pakken med mindst 55 pct., vi har endog overimplementeret den, så vi kommer op på 57 pct. Det var ikke gået med V-regeringen – kan I huske hele overimplementeringsdiskussionen i 2016?

Selv om vi har vedtaget lovgivningen, kan det være svært at få lov til at nævne det i vores egne dokumenter, og det skyldes, at mange lande synes, at de 55 pct. var for ambitiøst. Det blev dog forhandlet hjem. Men nu synes de, at 57 pct. er for meget. Så hvis man skulle åbne pakken igen i dag, er min klare vurdering, at vi nok ville lande på et meget lavere sted. En række af progressive lande står faktisk i den situation, at de siden har skiftet regeringer, og der er større modstand mod den grønne omstilling i befolkningerne. Det er desværre den objektive sandhed. Derfor er jeg rigtig glad for EU's position på området.

Snart skal vi diskutere 2040-målet, og der kommer vi til at gentage øvelsen. Det bliver ikke nemt, men det skal vi selvfølgelig.

Jeg tror næsten, at Søren Søndergaard og jeg har været helt enige om Verdensbanken engang. For nylig havde jeg mulighed for at fortælle Ajay Banga, den nye direktør for Verdensbanken, at jeg for mange år siden skrev en – hvad jeg i dag godt vil indrømme – rimelig studentikos bog, som mest af alt handlede om, hvor forfærdelig Verdensbanken var, og hvordan den skadede grøn omstilling i alle lande. Dengang var der også noget at have kritikken i, synes jeg, men der er heldigvis sket meget. 30 pct. af deres portefølje er grøn, og det skal vi gerne have til at vokse.

Jeg er meget begejstret for den nye direktør, men han kan selvfølgelig skuffe. Jeg tror faktisk, at Søren Søndergaard ville have svært ved at finde noget, han var uenig i, hvis han lyttede til de taler, Banga har holdt siden tiltrædelsen som direktør. Om han så kan levere på det hele, skal vi holde øje med.

Er det ideelt at placere en fond under Verdensbanken? Ikke nødvendigvis, men det er bedre end at placere den under FN's klimakonvention. Der kunne også være en tredje eller fjerde mulighed. Men det er i hvert fald bedre end at etablere en helt ny fond under Kommissionen. Processerne tager meget lang tid. Se bare, hvor lang tid det tog at træffe beslutningen om, at vi i det hele taget skal have en fond. Hvis den så først skal etableres, får vi sikkert de første udbetalinger om 10 år. Dem har vi brug for næste år. Så det er egentlig mest et pragmatisk hensyn.

Men ja, vi er meget fleksible med dette spørgsmål. Samtidig prøver vi dog at holde fanen højt for, at det skal kunne implementeres. I kan sikkert forestille jer visse landes interesse i, at processen tager sin tid. Det er dem, der nu presser ulandene over i konventionssporet frem for Verdensbanksporet.

NOT Hvad angår bestyrelsessammensætningen bliver jeg Søren Søndergaard svar skyldig. Helt generelt er det dog svært at få flertal for noget, hvor de betalende parter ikke har en vis indflydelse på, hvordan pengene bruges. Jeg skal nok grave i det.

Helene Liliendahl Brydensholt (ALT): Ministeren skøjter rimelig hurtigt hen over Theresa Scavenius' udmærkede kritik af, at regeringen fremhæver, at EU skal sende et klart signal om at øge ambitionerne for klimahandling på baggrund af klima-, energi- og fødevarekrisen, når regeringen selv mangler at handle på klimaområdet. Kan ministeren sætte flere ord på, hvorfor han er positiv over for regeringen klimaambitioner og -handling?

Theresa Scavenius rejser desuden en fin kritik af lobbyismen. Ministeren siger, at det er en del af gamet, og mener, at det er positivt. Dertil siger ministeren, at det er vigtigt, at lobbyisme er åbent og transparent, men problemet er, at det sjældent er hundrede procent åbent og transparent. Heller ikke til COP'en, vil jeg tro. Er ministeren rede til at tage den drøftelse med de andre lande om, hvordan man gør lobbyisme i det mindste mere åbent og transparent?

Ministeren for udviklingssamarbejde og global klimapolitik: Jeg tænker ikke, at vi skal tage en lang debat om det her og nu. Måske kan I sende et forslag om, hvad I forestiller jer. Tænker I, at man skal forbyde lobbyister, som I er uenige med, eller lobbyister generelt? Hvis man skal forbyde lobbyister generelt, skal jeg så gå forrest og udelukke de danske ngo'er? De danske ngo'er får adgang til meget mere, end ngo'erne fra de andre lande. Det ville være meget ærgerligt.

Det ville også være lidt underligt, hvis jeg sagde, hvem de andre lande måtte snakke med, og hvem de ikke måtte snakke med. Politik går jo ud på at forhandle i forhandlingslokalerne, og vi tager vores holdninger med derind. Efter min mening burde de store olieproducerende lande lytte mere til dem, jeg lytter til, men det er ikke noget, jeg kan pålægge dem. Jeg må desuden tage afstand fra udlægningen om, at lobbyisme bare er en del af gamet, og at vi underforstået så er på de ondes hold. Åbenhed, transparens og adgang til beslutningstagere er en del af gamet.

Det er bestemt ikke alt, der fungerer godt i FN-systemet, men lige nøjagtig transparensen på de store klimamøder er ret god, taget i betragtning hvor enormt komplicerede forhandlingerne er. Somme tider meget bedre end i EU. Paradoksalt nok også bedre end i Folketinget nogle gange.

Jeg kan godt forstå, at jeres møder om fredagen bliver lange, hvis I bruger den lejlighed, at jeg skal forhandle et mandat for EU til vores FN-forhandlinger om COP, til at diskutere regeringens klimapolitik. Jeg holder meget af at diskutere det, men det falder en smule uden for dagsordenen.

Theresa Scavenius (UFG): Det handler om interessekonflikter. Det handler om, hvorvidt man har en interesse i, at der bliver skabt klimaregulering, eller en interesse i, at der ikke bliver skabt klimaregulering.

Formanden: Som ministeren nævnte, kan man sende forslag til forbedringer ind, hvis man vil det.

2. Eventuelt

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

1. europaudvalgsmøde 6/10 2023

3. Siden sidst

Ministeren havde ingen bemærkninger til dette punkt.

FO Punkt 7. Kommissionens forslag om fornyet godkendelse af aktivstoffet glyphosat

– *Nyt forhandlingsoplæg*

EUU alm. del (20231) – Bilag 2 (samlenotat)

EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)

Miljøministeren: Jeg forelægger sagen til forhandlingsoplæg. Aktivstoffet glyphosat bruges i de mest solgte ukrudtsmidler til professionelt brug i Danmark. Forslaget er en komité-sag under EU-forordningen om plantebeskyttelsesmidler og skal vedtages med kvalificeret flertal.

Jeg beklager, at samlenotatet først blev oversendt for 3 dage siden. Vi tilstræber altid at oversende notaterne inden for fristerne, men det var desværre ikke muligt i denne sag. Kommissionens forslag har ændret sig flere gange under forhandlingerne, og derfor har der været behov for tid til at analysere forslaget indhold og konsekvenser. Tidsfristerne for oversendelse af materiale er helt tydeligt beregnet til den normale proces i EU og ikke til komité-sager, som hele tiden ændrer sig i et meget mere koncentreret forløb. Men det er ret sjældent, man har komité-sager i Europaudvalget.

Det forventes, at der skal stemmes om forslaget på et møde i Den Stående Komité for Planter, Dyr, Fødevarer og Foder (SCoPAFF) den 12. og 13. oktober 2023.

Som det fremgår af samlenotatet, har vi ikke modtaget Kommissionens endelige forslag, og der kan i princippet komme tilpasninger frem til selve afstemningen i komitéen.

Kommissionen lægger i deres forslag op til, at godkendelsen af glyphosat får en 10-årig fornyelse med visse begrænsninger i anvendelsen.

Kommissionens forslag er baseret på en risikovurdering fra Den Europæiske Fødevarer-sikkerhedsautoritet (EFSA). Det er den mest omfattende risikovurdering, som EFSA hidtil har foretaget af et aktivstof. EFSA konkluderer, at der ikke er kritiske områder i risikovurderingen. Derfor opfylder glyphosat betingelserne for en fornyet godkendelse.

På enkelte punkter har EFSA vurderet, at der er behov for at håndtere risikoen for bl.a. vandplanter, samt at der ud over de meget omfattende eksisterende krav til vurderingen mangler nye metoder til at vurdere de indirekte effekter på biodiversitet. Det er Kommissionens generelle vurdering for alle sprøjtemidler og ikke kun for glyphosat.

Miljøstyrelsens sundhedsfaglige og miljøfaglige indstilling er, at der er vist sikker anvendelse for så vidt angår sundhed, miljø og grundvand. Miljøstyrelsen er således enig i EFSA's vurdering, og på den baggrund vil Danmark støtte en fornyet godkendelse. Miljøstyrelsen vurderer også, at der er behov for at begrænse anvendelsen på de områder, EFSA peger på i deres vurdering.

Kommissionen har adresseret disse punkter i deres forslag og har foreslået visse begrænsninger i anvendelsen. Kommissionen foreslår, at medlemslandene skal indføre afstandskrav til vandløb og naturområder i form af bufferzoner på 5-10 meter. De glyphosafri bufferzoner indføres i medlemslandene på baggrund af en konkret vurdering. Det er centralt for mig, at medlemslandene skal stille krav om, at der holdes afstand med sprøjten på 5-10 meter til vandløb og naturområder. Det skal sikre, at der ikke sker skade på landplanter i naturområder og vandplanter i søer og vandløb, der grænser op til markerne.

Kommissionen foreslår også et forbud mod anvendelse af glyfosat til nedvisning af afgrøder lige før høst. Det kaldes også tvangsmodning eller høsthjælp, og man gør det for at optimere et ensartet høsttidspunkt. Jeg støtter fuldt ud Kommissionens forslag om, at brugen af glyfosat til høsthjælp af afgrøder skal forbydes. Desuden foreslås det at forbyde eller begrænse anvendelsen af glyfosat på arealer med adgang for offentligheden eller følsomme grupper. Små, planteædende pattedyr som f.eks. mus skal også beskyttes. Hvor det er nødvendigt, skal der derfor indføres risikobegrænsende foranstaltninger som f.eks. lavere dosering eller tidspunkt for sprøjtning.

Jeg finder det betryggende, at Kommissionen stiller krav om, at ansøger skal indsende data om indirekte effekter på biodiversiteten, når der foreligger en fremgangsmåde til at vurdere effekter på biodiversitet. Det vil tage noget tid, og det er baggrunden for, at Kommission foreslår en fornyelse på 10 år i stedet for de 15 år, der normalt gives.

Kommissionen foreslår desuden, at der stilles krav om monitoring i medlemslandene, og at hjælpestofferne i glyfosatmidlerne skal vurderes. Disse krav kan jeg tilslutte mig. Vi har allerede glyfosat med i overvågningen af vandløb og grundvand i Danmark.

Det er vigtigt for mig at understrege, at selv om vi stemmer for at forlænge godkendelsen, skal vi stadig begrænse brugen af glyfosat, så vores natur og miljø bliver påvirket mindst muligt.

I Danmark er det allerede forbudt at bruge sprøjtemidler med glyfosat på flere private og offentlige arealer. F.eks. på stier, veje, fortove, indkørsler, parkeringsarealer og terrasser. Her er der en særlig risiko for, at sprøjtemidler kan ende i vandmiljøet eller sive ned i grundvandet. Derfor bør dette også forbydes i resten af EU.

Der er også et forbud i Danmark mod at sælge koncentrerede glyfosatmidler til private. Der er derfor ikke længere glyfosat i de koncentrerede Roundupprodukter, man kan købe i havecentre. Danmark har foreslået, at dette også bliver forbudt i EU. Et EU-forbud vil desuden fjerne muligheden for ulovlig import fra andre EU-lande.

Et forbud mod glyfosat vil have konsekvenser, hvilket professor Per Kusk har redegjort for på den tekniske gennemgang for udvalget i sidste uge. Lige nu findes der ikke et godt alternativ til alle professionelle anvendelser af glyfosat. De sprøjtemidler, som professionelle kan bruge som alternativer til glyfosat, er mere belastende for både miljø og menneskers sundhed. Det er vigtigt, at vi ikke forbyder ét stof, hvis konsekvensen er, at brugen af andre, mere miljøbelastende stoffer stiger.

Glyfosat bruges til pløjefri dyrkning, som har en række fordele for klima, miljø og biodiversitet. Et forbud vil derfor have uønskede effekter på miljøet og klimaet, da pløjefri dyrkning efter en vurdering fra Aarhus Universitet vil blive umuligt at opretholde som dyrkningsmetode i konventionelt landbrug. Mekanisk ukrudtsbekæmpelse kan i nogle tilfælde erstatte glyfosat, men det vil få udledningen af kvælstof til at stige dramatisk.

Et forbud mod glyfosat vil efter en vurdering fra SEGES Innovation betyde, at udvaskning af kvælstof øges med 6.748 ton. Samtidig vurderer SEGES, at landbrugets udledning af klimagasser øges med 170.000 ton CO₂-ækvivalenter. Miljøministeriet vurderer, at disse oplysninger er retvisende.

Baggrunden for regeringens holdning er den samlede vurdering af Miljøstyrelsens sundheds- og miljøfaglige vurdering, Kommissionens forslag til begrænsninger, de supplerende danske forslag til yderligere begrænsninger og konsekvenserne ved ikke at godkende glyfosat.

FO Det indstilles, at regeringen støtter Kommissionens forslag om fornyet godkendelse af glyfosat og de foreslåede forholdsregler, idet der

- lægges stor vægt på en godkendelsesperiode på maksimalt 10 år.
- lægges stor vægt på forbud mod nedvisning/tvangsmodning af afgrøder før høst.
- lægges stor vægt på forbud mod salg til private brugere af koncentrerede midler, der indeholder glyfosat.
- lægges stor vægt på, at medlemslandene skal indføre bufferzoner, hvor der ikke må sprøjtes med glyfosat langs vandløb og naturområder på enten 5 eller 10 meter afhængigt af doseringen af glyfosat på markerne.
- lægges stor vægt på forbud mod anvendelse på befæstede arealer - svarende til det danske forbud med visse undtagelser, så bl.a. invasive arter fortsat kan bekæmpes omkring f.eks. jernbaneskiner og i lufthavne.

Søren Egge Rasmussen (EL): Det er en meget special sag, fordi udgangspunktet er, at landbruget i EU-landene er forskelligt. I Danmark er 60 pct. af arealet ret intensivt dyrket. Ligesom Slovenien bruger vi desuden vandet i undergrunden som drikkevand og ikke overfladevand. Så vi har et andet udgangspunkt. Vi har desværre også en meget stærk landbrugslobby, som kan påvirke sagen. Jeg undrer mig over regeringens position, for en række lande i EU, som har arbejdet for et forbud mod glyfosat i mange år, arbejder for et blokerende mindretal. Hvorfor går ministeren ikke sammen med de lande, og hvilke lande er det? Der er jo ikke kun tale om lande, der er mindre end Danmark.

Det er lidt svært, når man får bilag sendt over for sent. Miljø- og Fødevareudvalget (MOF) modtog materialet fra SEGES i går kl. 18:46. Det er korrekt, at det har en negativ effekt på CO₂ og kvælstof, hvis man udelukkende tænker i, at et forbud mod glyfosat betyder mekanisk ukrudtsbekæmpelse som alternativ. Man kunne gå efter præcisionssprøjtning med andre virkemidler end glyfosat med ny teknologi, f.eks. med droner og med giftsprøjter, som har en selektiv sprøjtning, hvor der kun sprøjtes med bestemte dyser hen over marken og ikke over hele arealet.

Jeg synes faktisk, at det er underlødigt udelukkende at referere til de to bilag fra SEGES, og det er skuffende, at man vælger et så underlødigt, ensidigt grundlag, hvis man skal have en god faglig vurdering. Det indikerer, at regeringen er et halehæng til landbrugslobbyen og kemigiganterne i EU.

Der refereres til, at EFSA har foretaget en grundig vurdering baseret på 180.000 sider data, og de er så leveret af dem, som ejer glyfosat. Er det det rigtige grundlag? Hvorfor står vi i en situation, hvor man lægger vægt på, at der skal være visse hensyn til omgivelserne, og at man skal have bufferzoner til vandløb? Fordi det har negative effekter på vores vandmiljø. Hvorfor er vi i Danmark kommet frem til et sprøjteforbud på nogle offentlige arealer, så børn i børnehaven ikke går rundt på arealer, hvor der sprøjtes med glyfosat? Fordi et forsigtighedsprincip burde være gældende, når vi

anvender sprøjtegifte i vores samfund. Derfor synes jeg, at regeringen lægger sig et helt forkert sted i denne sag, og jeg synes, at det er dybt skuffende. En forlængelse 10 år er alvorligt.

Marianne Bigum (SF): Jeg bakker fuldstændig op om Søren Egge Rasmussen. SF kan ikke støtte regeringens forhandlingsoplæg. Vi mener simpelt hen af samme årsager, at regeringen stiller sig helt forkert. Men hvad værre er, modarbejder regeringens holdning på dette område enhver bestræbelse på en grøn omstilling af landbruget. Glyfosat bruges i enorme mængder i Europa i dag. Ved at forlænge brugen i 10 år uden konkrete krav til medlemslandene, den agrokemiske industri og landbruget vil vi om 10 år bare blive mødt med en ny ansøgning om en automatisk godkendelse af en forlængelse.

Ministeren henviser selv til EFSA's faglige vurdering, som skulle have dannet grundlag for det. Søren Egge Rasmussen var inde på, hvorfor det er problematisk. Noget andet er, at EFSA i deres vurdering tager forbehold for, at glyfosat har vist risiko for skadelige effekter på pattedyr, at der er problematisk data på 12 ud af 23 arter af pattedyr, og at der mangler data til at vurdere effekter på mennesker af glyfosatresten i fødevarer. Man mener ikke, at grænseværdierne vil blive overskredet, men der er også data, der peger på, at rester af glyfosat er fundet i vandmiljøet i 11 ud af 12 undersøgte EU-lande, og at hver femte lå over grænseværdien for drikkevand. Vi har også fået henvendelser fra Parkinsonforeningen, som er dybt bekymret over for risikoen for det. Det solide grundlag, ministeren henviser til, ser ikke solidt ud fra vores synspunkt, og vi havde ønsket, at ministeren havde taget det mere alvorligt.

Derudover er det helt forkert at basere en vurdering af, om det er godt for klima og miljø at bruge glyfosat, på SEGES, som har det udgangspunkt, at mekanisk ukrudtsbekæmpelse er det eneste alternativ til glyfosat. Den grundlæggende præmis er, at man kun kan erstatte pesticider med andre kemikalier, så vi skal have et kemisk landbrug. Det er slet ikke den vej, vi skal. Vi skal en anden vej med god landmandsskik, sædskifte, præcisionssprøjtning og økologi.

Jeg blev lidt overrasket over at læse, at miljøministeren vil stå på mål for SEGES' konklusion. Hvis det virkelig er ministerens position, at glyfosat er godt for klima og miljø, er det så også ministerens position, at vi skal bruge Roundup så meget som muligt? Det handler i stedet om, at vi skal holde op med at dyrke nogle arealer i det hele taget, og jeg synes, at det er en kulsort miljøpolitik, der føres her. Jeg læser det sådan, at regeringens holdning til det ikke handler om klima og miljø, men simpelt hen om hensyn til erhvervslivet – det nuværende kemiske landbrugs erhvervsliv.

Socialistisk Folkeparti opfordrer til, at regeringen med hensyn til glyfosat og andre aktive stoffer arbejder for, at der udarbejdes metoder til vurdering af godkendte pesticiders direkte og indirekte påvirkning af biodiversiteten og vandmiljøet. Godkendelserne skal justeres i overensstemmelse med miljømål for vandmiljøet og biodiversiteten. Der skal også udarbejdes bindende krav til sædskifte og f.eks. monitorering for skadevolder for at gøre IPM-reglerne (Integrated Pest Management) altså den gode landmandsskik – bindende for medlemslandene og de europæiske landmænd.

Jeg synes bestemt, at vi skulle gå med i det blokerende mindretal, for vi skal have en anden kurs for vores landbrug i Europa. Lige nu fortsætter vi en kurs, som er med til at have kemisk landbrug, der ødelægger vores vandmiljø og i øvrigt også giver os usunde fødevarer.

Miljøministeren: Marianne Bigum og Søren Egge Rasmussen er inde på, at nogle lande har vedtaget en holdning om, at man er imod glyfosat, også før rapporten kom. Det baserer sig også på dengang, glyfosat havde hjælpepestoffer, som gav alvorlige sundhedsmæssige problemer. De hjælpepestoffer er væk nu, og det er en helt anden situation. Det er stadig svært at sige, hvor det ender, fordi det er en komitésag, og forslaget udvikler sig som led i forhandlingerne.

Søren Egge Rasmussen spørger, hvilke lande der forsøger at samle et blokerende mindretal. Det er i hvert fald kendt, at bl.a. Tyskland har indtaget den position, også før rapporten kom. Men jeg har ikke fået en endelig liste over alle landes indstillinger. Den danske indstilling bliver fastlagt i dag, og den proces er der vel også i andre lande i disse uger.

SEGES-rapporten, som vi sendte til Folketinget, blev lagt på nettet tidligt i år, og den blev redegjort for i den tekniske gennemgang. Med henvisning til rapporten sagde Professor Per Kusk, at han kunne bakke op om konklusionerne. Jeg ved godt, at der i visse partier kan være skepsis over for, hvor den kommer fra, men den faglige vurdering fra professorer og fra Miljøministeriet er altså, at man kan lægge konklusionerne til grund. Vi fik spørgsmålet onsdag, og torsdag sendte vi svaret til jer. Vi har arbejdet så hurtigt, vi overhovedet kan, men jeg kan godt forstå, at man ønsker sig mere tid.

Jeg er kæmpe tilhænger af præcisionssprøjtning, og vi arbejder på at mindske brugen af glyfosat. Den politiske aftale, som i øjeblikket bliver udmøntet i Danmark, om forbud mod brug af glyfosat til nedvisning, og som vi arbejder på at få ind i EU også, træder fuldt i kraft 31. juni 2024. Det betyder, at vi nedbringer brugen af glyfosat i Danmark med mellem 20 og 30 pct. Det er altså en markant nedgang. Jeg kan ikke genkende billedet af, at vi ikke arbejder for at nedbringe brugen af glyfosat. Det gør vi med den aftale, og hvis vi kan få det med i EU, vil det være et kæmpestort fremskridt.

Jeg noterede mig, at SF havde konkrete ønsker til, hvad regeringen skulle arbejde for. Det gik lidt hurtigt, så måske kan Marianne Bigum sende det over til os bagefter. Men jeg nåede at notere det første punkt, som er at undersøge, hvad den indirekte effekt af brugen af sprøjtemidler er på vores pressede biodiversitet. Den direkte effekt er jo beskrevet. Det støtter jeg, og Kommissionen har også meldt, at de ønsker at arbejde videre med det – ikke bare om glyfosat specifikt, men om sprøjtemidler generelt.

Ud over begrænsningen af nedvisning er der også en begrænsning i kraft af bufferzonerne. Det er ikke på grund af vandløbene, men på grund af vandplanterne. Hvis der sprøjtes med glyfosat, og en vandplante bliver udsat for det f.eks. på grund af vinden, vil den formentlig forsvinde. Derfor er der foreslået en bufferzone på 5-10 meter omkring vandløbene, og det støtter vi.

Det er fuldstændig afgørende for mig at slå fast, at den faglige vurdering er, at glyfosat ikke er et problem for drikkevandet i Danmark. Det er korrekt, at grundvandet i andre lande kan være i tæt kontakt med overfladevandet, og i disse områder skal landene være særligt opmærksomme på udvaskning. Det er ikke tilfældet i Danmark. Vi beskytter grundvandet, og det ændrer det her ikke på.

På Miljøstyrelsens hjemmeside ligger deres sundhedsfaglige og miljøfaglige indstilling. For det sundhedsfaglige er vurderingen, »at der er vist sikker anvendelse for så vidt angår sundhed.« For det miljøfaglige er vurderingen, »at der er vist sikker anvendelse for så vidt angår miljø og grundvand.« Det er begrundelsen for regeringens forhandlingsoplæg.

Christian Friis Bach (RV): Jeg har skriftligt anmodet om, at regeringens forhandlingsoplæg også kom til at omfatte et stærkere fokus på fremføringsmidler, følgestoffer eller hjælpepestoffer. Der har tidligere været hjælpepestoffer, som har været kendt som værende kræftfremkaldende, og i en række tilfælde har det faktisk været fremføringsmidlerne og hjælpepestofferne, man fandt i grundvandet. Derfor synes jeg, at man skulle have et stærkere fokus på det i forhandlingsoplægget.

Både som økologisk landmand, som agronom med 5 års speciale i kemi og som politiker ser jeg ikke glyfosat som et af de mest problematiske sprøjtemidler på markedet. Jeg er glad for de yderligere begrænsninger, der ligger i forslaget og i regeringens linje og initiativer. Personligt finder jeg regeringens forhandlingsoplæg forsvarligt, men Radikale Venstres gruppe vedtog i går, at vi ikke kan bakke op om regeringens forhandlingsoplæg.

Theresa Scavenius (UFG): Jeg ligger meget på linje med Socialistisk Folkeparti og Enhedslisten, som så kompetent har kritiseret forslaget, så jeg behøver ikke at gentage det. Hvis vi mener, at brugen af glyfosat er sikker for både sundhed, miljø og grundvand, hvorfor er der så alligevel en begrænsning omkring f.eks. legepladser? Hvad er bekymringen, og hvilke studier har man ikke inddraget? Det er jo det, der er kritikken af undersøgelserne. Selv om der er mange af dem, er der mange effekter, der ikke er inddraget.

Helene Liliendahl Brydensholt (ALT): Jeg kan også kun bakke op om kommentarerne fra Enhedslisten og SF, og Alternativet kan heller ikke støtte forhandlingsoplægget.

Der står i regeringens notat, at hvis anvendelsen af glyfosat som aktivt stof bliver forbudt, så har det »store økonomiske konsekvenser for dansk landbrug«. Initiativet #rydfladenforklimaet ønsker at vide, om ministeren oplever, at han i dette tilfælde mest er minister for miljøet eller for landbruget?

Rådet for Grøn Omstilling bemærker, at indstillingen om at støtte forlængelse af godkendelsen af glyfosat med 10 år ikke lever op til forsigtighedsprincippet, idet der er uenighed omkring kræftrisikoen, og der er tvivl om, hvor store bufferzonerne til vandmiljøet skal være, og om der nationalt vil blive foretaget sammenlignelige vurderinger af de indirekte effekter på biodiversiteten. Hvad er grundelsen for, at regeringen ikke ønsker at læne sig op ad forsigtighedsprincippet?

Miljøministeren: Til Christian Friis Bach: Jeg deler holdningen, men må tage til efterretning, at Radikale Venstre ikke kan støtte det. Jeg vil appellere til, at man ikke bare træffer en hurtig beslutning på mavefornemmelsen, men også kommer ned i substansen. Jeg synes også, at indlægget giver udtryk for, at Christian Friis Bach er det.

Vi modtog anmodningen om stærkere fokus på fremføringsmidler i går. Vi har ikke skrevet det ind i forhandlingsoplægget, fordi det allerede ligger i Kommissionens forslag og dermed i det, vi forhandler om. I Kommissionens forslag er der en opfordring til medlemslandene om at monitorere i overfladevand og miljøet angående hjælpepestoffer, da de tidligere har været en problemstilling, så det er vigtigt, at vi er meget opmærksomme på det. Desuden foreslår Kommissionen, at medlemslandene skal vurdere hjælpepestofferne i forbindelse med revurdering af glyfosatmidlerne, og Miljøstyrelsen har i den seneste afsluttede revurdering af de danske midler allerede vurderet, at hjælpepestofferne opfylder kravene.

NOT Til Theresa Scavenius: Vi vil ikke have sprøjtemidler på legepladser, og vi har også strengere krav hvad angår kemi på legetøj osv., især på grund af børns sårbarhed. Det gælder også her. Det er

ikke et glyfosatsspørgsmål, men et generelt spørgsmål om sprøjtemidler, og det er helt fornuftigt. Vi vil meget gerne uddybe det skriftligt. Men jeg fornemmer, at der er stor enighed om, at vi skal fortsætte med den forsigtighed.

Helene Liliendahl Brydenholt spørger, om vi prioriterer landbruget over miljøet. Vi skal over for Folketinget redegøre for alle konsekvenser af forslaget. Det gælder de sundhedsfaglige og miljøfaglige konsekvenser, og det skal også undersøges i forhold til dansk lov og økonomi. Det gør vi med alle forslag. Hvis ikke vi gjorde det, ville Europaudvalget med rette kunne kritisere os for ikke at have en beskrivelse af de erhvervsøkonomiske konsekvenser af forslaget. Det er umuligt at have en debat, uden at det også er med. Det kan ikke bruges til at sige, at vi vægter det ene over det andet. Vi ville ikke have skrevet forhandlingsoplægget sådan, hvis Miljøstyrelsens miljøfaglige og sundhedsfaglige vurdering var anderledes og rejste tvivl om noget. Forhandlingsoplægget er, som det er, fordi de står så fast på vurderingerne. Men vi vurderer på ingen måde økonomi over natur eller sundhedsrisiko.

Med hensyn til om glyfosat skulle være kræftfremkaldende: Det er meget vigtigt at slå fast, at Det Europæiske Kemikalieagentur (ECHA), som er et uafhængigtagentur, i en ny vurdering har fastslået, at glyfosat ikke har kræftfremkaldende effekter. Vurderingen inddrager og vægter al tilgængelig dokumentation, herunder også uafhængig forskning, ud fra videnskabelige kriterier og vejledninger. Miljøstyrelsen er enig i ECHA's vurdering. Herudover har professor ved Københavns Universitet Nina Cedergren sagt, at man i medierne fra tid til anden kan få det indtryk, at glyfosat, som indgår i ukrudtsmidlet Roundup og er det mest solgte pesticid i verden, med sikkerhed er kræftfremkaldende. Det passer ikke. Der eksisterer ikke et sprøjtemiddel, der er udført så mange dyretest og befolkningsundersøgelser på, og ingen af de undersøgelser peger på, at glyfosat er giftigt for mennesker i de mængder, vi kan blive udsat for. Alligevel lever myten i bedste velgående.

Når vi har så grundige undersøgelser, som er bakket op af Miljøstyrelsen og uafhængige førende eksperter, der slår fast, at glyfosat ikke er kræftfremkaldende, er det meget vigtigt, at vi ikke bærer ved til det bål. Man kan sagtens være imod af alle mulige årsager. Det har jeg meget stor respekt for, men lad os holde det til det saglige.

Karin Liltorp (M): Jeg synes, at debatten tyder på en stor mistillid til systemet i det store hele. Mig bekendt er glyfosat det mest veltestede kemikalie nogen sinde, og jeg synes, at der bliver sået tvivl om, hvorvidt Miljøstyrelsen er i stand til at vurdere, om det er godt nok. Søren Egge Rasmussen nævner, at det er producenten bag glyfosat, der står bag nogle af undersøgelserne. Det er naturlig praksis, at man beder producenten om at teste skadevirkninger, og mange andre har også gjort det. Hvis der er generel grund til at have mistillid til Miljøstyrelsen, så er det jo det, man skal tage op, men det har jeg bare ikke set nogen tegn på. Den mistillid synes jeg helst ikke, at vi skal styrke, og jeg vil gerne høre, om nogen har konkrete indvendinger mod måden, de analyserer data på.

Søren Egge Rasmussen (EL): Vi har udsigt til 10 år mere med glyfosat i Danmark, og det er en meget alvorlig sag, der lige skal klappes af på en fredag formiddag med nogle bilag, som er kommet ret sent ud. I Tyskland, Holland, Østrig, Luxemburg er der processer i gang for at arbejde for et blokerende mindretal. Når vi i Danmark indimellem påberåber os, at et forsigtighedsprincip bør præge vores beslutninger, så synes jeg, at det er alvorligt.

Jeg har sådan set ikke sagt, at rapporten fra SEGES er forkert. Men de holder dyrkning med glyfosat op imod mekanisk ukrudtsbekæmpelse og en anelse justering på sit sædskifte. De tal, de kommer frem til, er sikkert korrekte, men jeg påpeger, at der er et alternativ til at bruge glyfosat. Det kunne være præcisionssprøjtning. Man kan sende droner op, fotografere i 60 meters højde og identificere, hvilke ukrudtsplanter der står på marken. Så kan man præcisionssprøjte med en avanceret sprøjtemaskine, som findes i Danmark, og bruge langt mindre sprøjtegifte end ved at sprøjte på hele fladen. De kan endda køre uden en traktorfører. Det havde derfor været mere relevant med den sammenligning og ikke udelukkende den mekaniske ukrudtsbekæmpelse.

Ministeren siger, at pløjefri dyrkning ikke er mulig uden glyfosat. Der er helt sikkert nogle derude, der vil være kede af at miste glyfosaten, men der findes faktisk også økologer, der ikke bruger sprøjtegifte, som har pløjefri dyrkning.

Forskningsresultater fra Aarhus Universitet slår fast, at brugen af glyfosat påvirker antallet af blomster og frø i vilde planter langs marker, medfører nedgang i antal og variation af bestøvende insekter og sommerfugle, påvirker biodiversiteten i vandmiljøet negativt, reducerer variation i plantelivet, og at vandlevende organismer, både insekter, dyr, amfibier og fisk, tager skade i udvikling og reproduktion. Jeg noterer mig også, at DANVA (Dansk Vand- og Spildevandsforening) anbefaler, at man ikke vedtager den 10-årige forlængelse. Enhedslisten er imod forslaget.

Theresa Scavenius (UFG): Problemet er, at hvis vi har mistillid til vores forskellige organisationer, er det, fordi der ikke bliver behandlet og administreret korrekt, og det er derfor, vi har en klima- og naturkrise.

Der bliver nævnt et SEGES-notat, som mig bekendt ikke er sendt til Europaudvalget. Kan det blive sendt ud til os også?

Miljøministeren: Til Søren Egge Rasmussen: Undersøgelsen fra Aarhus Universitet indgår ligesom en lang række anden forskning i EU's omfattende arbejde. Det er bl.a. det, der er med til gøre, at Kommissionen bevæger sig i en retning, hvor vi kan få en bufferzone på 5-10 meter til f.eks. vandløb og § 3-arealer. Det er et eksempel på, at når forskningen siger, at man skal passe på med at bruge det, fordi det kan gå ud over f.eks. vandplanter, så laver man en bufferzone.

Forbud mod at bruge glyfosat til nedvisning fjerner alene i Danmark 20-30 pct. af glyfosatanvendelsen. Hvis vi får det forbud i resten af Europa, er det en markant opstramning. Jeg kunne måske godt ønske, at vi lige nuancerer og siger, at Kommissionens undersøgelse er markant og meget grundig, og den bakkes op af uafhængige danske eksperter og Miljøstyrelsen. Der er markante opstramninger, både på mængde og på områder, hvor man må bruge glyfosat fremover. Lykkes vi så med – ud over det, som Kommissionen allerede er inde på – at få stoppet med at sælge glyfosat til private i Europa, vil det være et kæmpe skridt fremad, ligesom det vil være et kæmpe skridt fremad at få stoppet med at sprøjte med glyfosat på befæstede arealer.

Til Theresa Scavenius: Vi vil meget gerne sende rapporten fra SEGES til Europaudvalget. Professor Per Kusk fremhævede det til den tekniske gennemgang, og derfor var det relevant at sende det til MOF, men vi vil selvfølgelig også gerne sende det til Europaudvalget.

Marianne Bigum (SF): Jeg tror ikke, at jeg har udtrykt mistillid. Ministeren henviser til undersøgelser og til Miljøstyrelsens faglighed, som jeg ved er knaldgod. Men jeg efterspørger, at vi også politisk forholder os til det. I SF vil vi gerne en anden vej for landbruget. Vi vil gerne have et landbrug med langt færre kemikalier, mere økologi, og vi sidder jo her for at drøfte politik. Jeg havde håbet, at regeringen ville vælge en anden vej for dansk landbrug med langt mindre kemi. Der bliver også henvist til forskere fra Århus Universitet, som siger, at det faktisk har en påvirkning på biodiversiteten. Vi kan meget mere. Vi skal have en grundlæggende omstilling af det danske landbrug, og jeg er rigtig ked af, at regeringen i dag ikke vil være med til det, for jeg tror, at fremtiden ligger der.

Miljøministeren: Jeg er faktisk enig i alt, hvad du siger her om den grønne omstilling og i behovet for langt færre sprøjtemidler. Vi taler om en reduktion på 20-30 pct. alene i Danmark af glyfosat. Men vi skal jo videre. Sagen er bare også, at hvis man bevæger sig fra tue til tue, og f.eks. vil forbyde glyfosat, så siger forskerne og eksperterne, at der vil blive brug andre metoder, og disse vil være mere skadelige for kvælstof, for naturen, for sundhed og for klimabelastningen.

Vi skal fortsætte arbejdet og meget gerne i samarbejde med gode folk i SF og andre partier. Vi er nok ikke helt enige om denne sag, men begrundelsen for forhandlingsoplægget er indstillingen fra miljøstyrelsen.

Formanden: Jeg kan konkludere, at der ikke er flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet kun Socialistisk Folkeparti, Enhedslisten, Radikale Venstre, Alternativet og Theresa Scavenius (UFG) har ytret sig imod det.

Punkt 8. Siden sidst

a) Orienteringssag om EU's forslag til direktiv om Europæisk handicapkort

KOM (2023) 0512

EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)

Social- og boligministeren: Beskæftigelsesministeren forelagde i sidste uge et delt dagsordenspunkt om det europæiske semester på vegne af os begge. Udvalget har modtaget et samlenotat om rådskonklusioner angående romaer og boligforhold, der også vedtages på rådsmødet. Vi har foretaget en væsentlighedsvurdering heraf, og det er aftalt, at jeg ikke giver en mundtlig orientering herom.

Jeg vil i dag indledende orientere udvalget om et nyt direktivforslag om etableringen af et EU-handicapkort og et EU-parkeringskort til personer med handicap. Forslaget blev fremsat af EU-Kommissionen den 6. september 2023, og vi har den 18. september 2023 modtaget den danske oversættelse.

EU-Kommissionen vil kort præsentere forslaget under dagsordenpunktet »Eventuelt« på EPSCO-rådsmødet den 9. oktober 2023.

Forslaget er på udvalgets liste over prioriterede EU-sager for 2023, og udvalget har fredag den 29. september modtaget grund- og nærhedsnotat om forslaget. Baggrunden for forslaget er, at der for mange personer med handicap kan være udfordringer forbundet med at rejse i EU. Målsætningen er at gøre det lettere at rejse og dermed at fremme den fri bevægelighed i EU for personer med handicap.

Direktivforslaget omhandler etablering af to separate fælleseuropæiske kort: Et EU-handicapkort og et EU-handicapparkeringskort.

Handicapkortet vil ved kortere besøg i et andet EU-land give indehavere af kortet adgang til de samme fordele, som borgere med handicap i besøgslandet har adgang til. Forslaget stiller ikke krav til, hvilke specifikke goder eller fordele der skal tilbydes. Der stilles blot krav til, at der tilbydes de samme fordele og goder, som tilbydes til nationale borgere. Det er vigtigt at understrege, at kortet heller ikke vil give adgang til sociale ydelser eller ydelser på beskæftigelsesområdet.

De fordele, forslaget retter sig mod, er f.eks. adgang til eventuelle fordele og rabatter i offentlig transport. Det kan også være adgang til eventuelle fordele for personer med handicap til kultur- og sportsbegivenheder eller ved turistattraktioner.

Desuden er det vigtigt at understrege, at det er op til den enkelte medlemsstat at fastsætte kriterierne for bevilling af et EU-handicapkort.

Handicapparkeringskortet vil give EU-borgere på et kortere besøg i et andet EU-land adgang til handicapparkering på lige fod med nationale borgere i besøgslandet. Man kan godt se for sig, hvor meget det kommer til at betyde for den enkelte borger, for det betyder, at man kan bevæge sig mere frit rundt i EU, hvis man er på ferie, og få de fordele, man har behov af hensyn til tilgængelighed.

Der findes allerede en rådshenstilling, hvor medlemslandene politisk set har forpligtet sig til et fælles europæisk handicapkort. Men med direktivforslaget bliver medlemsstaterne også retligt forpligtet. Desuden får kortet et uniformt design, så det ser ens ud, uanset hvilket medlemsland det er udstedt i.

Forslaget forventes at være forbundet med udgifter, men også en række positive konsekvenser. Først og fremmest er det forventningen, at det for en dansker med handicap vil blive lidt lettere at rejse til andre EU-lande. Jeg er personligt vitterligt begejstret for, at den mulighed for tilgængelighed bliver åbnet. Det vil forhåbentlig betyde lidt færre bekymringer i relation til at kunne have sin ledsager med i offentlig transport eller få adgang til f.eks. rullestolspladser på stadion eller til koncerter. Det vil sandsynligvis også betyde øgede indtægter fra turisme i Danmark, da forhåbningen er, at flere personer med handicap vil have mod på at rejse – også til Danmark.

Samtidig vil der også være udgifter forbundet med, at personer med handicap fra andre EU-lande skal have adgang til de samme rabatorninger i offentlig transport eller i kulturelle sammenhænge som danskere. Det har endnu ikke været muligt at foretage en konkret økonomisk vurdering, men det er umiddelbart forventningen, at indtægterne vil overstige udgifterne ved forslaget. Logikken til siger også, at det vil øge indtægterne, og at niveauet forhåbentlig bliver højere end de ekstra omkostninger, der er ved at give støtte til dem, der i dag rejser, men ikke kan opnå rabatten, hvis der kommer flere hertil og køber adgang til offentlig transport.

Regeringen støtter grundlæggende op om direktivforslagets formål om at gøre det lettere for personer med handicap at rejse i EU, og vi forholder os derfor generelt positivt til forslaget. Fra dansk side har vi dog et særligt fokus på direktivets anvendelsesområde.

Det er bl.a. vigtigt, at EU-handicapkortet ikke giver adgang til nogle af de forholdsvis omkostnings-tunge ydelser på kultur- og transportområdet, f.eks. individuel handicapkørsel, som danske borgere med handicap har ret til. Det er umiddelbart ikke vores vurdering, at det nuværende direktivforslag omhandler ydelser, som bevilges på baggrund af en konkret og individuel vurdering af den enkeltes behov. Men vi vil arbejde for, at dette fremgår mere eksplicit af direktivteksten.

Regeringen støtter også op om, at der med direktivudkastet ikke opnås ret til sociale ydelser eller adgang til ordninger eller ydelser på beskæftigelsesområdet. Vi støtter, at det af forslaget fremgår, at det fortsat skal være den enkelte medlemsstat, der bestemmer, hvilke fordele personer med handicap får ret til. Det skal også stadig være den enkelte medlemsstat, som bestemmer, hvilke borgere, som skal have et handicapkort.

Men samlet set er det positivt, hvis direktivet kan gøre det lettere for borgere – også for danske borgere med handicap – at rejse i EU. Det vil selvfølgelig udvide bevægelsesmuligheden ganske væsentligt, at de fundamentale ting er på plads.

Det spanske formandskab forventer at have en generel indstilling på EPSCO-rådsmødet i slutningen af november 2023. Det er for tidligt at vurdere, om det er realistisk.

Forslaget kræver kvalificeret flertal, og mens mange medlemslande i udgangspunktet er positive, er der på dette stadie af forhandlingerne naturligvis også mange spørgsmål. Jeg forventer at forelægge sagen til forhandlingsoplæg den 10. november 2023.

1. europaudvalgsmøde 6/10 2023

Medlemmerne havde ingen kommentarer til dette punkt.

FO Punkt 9. Forslag om revision af CO₂-reduktionskrav til nye tunge køretøjer

– *Nyt forhandlingsoplæg*

KOM (2023) 0088

KOM (2023) 0088 – Bilag 3 (samlenotat)

EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)

EUU alm. del (20222) – Bilag 628 (udvalgsmødereferat side 1069, senest behandlet i EUU 14/6-23)

Klima-, energi- og forsyningsministeren: Jeg forelægger sagen til forhandlingsoplæg.

Forventningen er, at forslaget skal behandles på miljørådsmødet den 16. oktober 2023 med henblik på at opnå en første politisk aftale i Rådet. Vi ved dog endnu ikke, om det kan lykkes for det spanske EU-formandskab, da der stadig er en række udeståender.

Lastbiler står i dag for en markant del af CO₂-udledningen i transportsektoren i Danmark med 1,7 millioner ton CO₂. Dette svarer til ca. 15 pct. af vejtransportens udledninger i 2022.

Fordelen ved at regulere på EU-plan er, at kun det europæiske marked – med næsten 450 millioner forbrugere – er stort nok til at tilskynde producenterne til at udvikle mere klimavenlige produkter. Regeringen støtter derfor regulering på EU-plan, der kan være med til at understøtte udfasning af fossile lastbiler. Fælleseuropæisk regulering vil samtidig kunne sikre lige konkurrencevilkår for branchen på tværs af EU-landene.

Der lægges med forslaget op til en mere ambitiøs omstilling af tunge køretøjer, end der gælder nu. Det er således positivt, at reglerne udvides til også at omfatte mindre lastbiler, busser og trailere. Der indgår dog ikke et 100-procentsudfasningsmål på sigt. Et mål, som Danmark ellers i januar opfordrede Kommissionen til at forfølge.

I EU har vi opnået et stop i 2035 for nye fossile person- og varebiler. Det er nødvendigt at sætte den samme retning for lastbilerne.

FO Hvis ikke kravene øges tilstrækkeligt, vil det ikke sende et klart signal til markedet. Og dermed vil det heller ikke tilskynde til en rettidig omstilling af den tunge transport.

- Regeringen lægger derfor stor vægt på, at CO₂-reduktionskravene øges til 50 pct. i 2030, 70 pct. i 2035 og 100 pct. i 2040. Det vil sige, at kravene skal være højere end i Kommissionens forslag, og i sidste ende munde ud i, at der sker en fuld udfasning af fossile tunge køretøjer.
- Brug af vedvarende og kulstoffattige brændstoffer kræver i dag en konventionel forbrændingsmotor. Det er imidlertid med en forbrændingsmotor ikke teknisk muligt at kontrollere, om der tankes vedvarende og kulstoffattige brændstoffer eller benzin og diesel. Regeringen lægger derfor stor vægt på, at en mekanisme til at medregne det potentielle bidrag fra vedvarende og kulstoffattige brændstoffer ikke inkluderes. En gruppe af lande presser på for dette.

- Kommissionen har foreslået at hæve grænseværdien for, hvor meget CO₂ et nulemissionskøretøj må udlede. Der findes i dag tilgængelige teknologier i form af el- og brintkøretøjer, som opfylder den eksisterende grænseværdi. En forhøjelse af grænseværdien kan derimod indebære betydelige CO₂-emissioner og luftforurening. Regeringen lægger af den grund vægt på, at mængden af CO₂, som et nulemissionskøretøj må udlede, ikke øges.
- Regeringen lægger desuden vægt på, at der gælder så få undtagelser som muligt. Da der allerede eksisterer alternativer til erhvervskøretøjer og små lastbiler i form af elkøretøjer, bør erhvervskøretøjer og små lastbiler inkluderes i CO₂-reduktionskravene.
- Derudover lægger regeringen vægt på, at kravet om 100 pct. nulemissionsbybusser i 2030 fastholdes. Dette skyldes bl.a., at eldrift nu – samlet set – er lige så konkurrencedygtig som dieseldrift.
- Endelig lægger regeringen vægt på, at kravet om at vægte forsyningsikkerhed i forbindelse med offentlige udbud for nulemissionsbybusser tages ud af forslaget. Vurderingen er, at kravet vil komplicere og fordyre udbudsprocessen. Den vurdering er bl.a. foretaget med input fra KL. Hvis det ikke er muligt i forhandlingerne at få kravet ud af forslaget, lægger regeringen i stedet stor vægt på, at nye krav til offentlige udbud er transparente, implementerbare, harmoniserede på tværs af EU og sikrer nødvendig fleksibilitet for ordregiver.

Søren Søndergaard (EL): Hvad er grunden til, at ministeren lægger sig mindre ambitiøst end Mærsk og de store erhvervsorganisationer? Det fremgår af samlenotatet i et fælles hørings svar fra DSV, DFDS, Danske Fragtmænd, Coop, IKEA, Blue Water Shipping, Brintbranchen, Grundfos, Lantmännen, Schulstad og Rådet for Grøn Omstilling, at de anbefaler, at Danmark skal arbejde for

- at CO₂-reduktionskravet for nye lastbiler forhøjes til 65 pct. i 2030.
- at alle nye lastbiler, der sælges, skal være nulemission i 2035 – med undtagelse af specialkøretøjer.

Med den opbakning fra erhvervslivet kunne man godt lægge stor vægt på 65 pct. Jeg forstår ikke, hvorfor man arbejder for mindre end det, medmindre man mener, at det er fuldstændig umuligt. Hvis det er fuldstændig umuligt, skyldes det, at vi står over for sorte kræfter. Enhedslistens egentlige betingelse for at kunne støtte forhandlingsoplægget er, at der skal lægges afgørende vægt på, at lande, der vil gå foran, kan gøre det. Hvorfor skal man forhindre lande, som gerne vil indføre højere emissionskrav i deres land eller i koalitioner af lande? I så fald bremser EU en udvikling. Jeg husker, at regeringen arbejdede for relativt høje emissionsmål for personbiler, som ikke kunne lade sig gøre i EU. Derfor kunne man i forhandlingerne om tunge køretøjer arbejde for, at man har mulighed for at gå foran.

Theresa Scavenius (UFG): Det fremgår, at der vil være negative statsfinansielle omkostninger, men det vil der jo kun være, hvis man ikke har en samfundsøkonomisk måde at regne på. Jeg mindes, at Finansministeriet har meldt ud, at de gerne vil begynde at bruge de grønne regnemodeller, så måske kan de graves frem.

Hvad er regeringens holdning til definitionen af nulemissionskøretøjer?

Hvordan implementerer vi de nye ambitioner? Er der tilstrækkelig ladeinfrastruktur, og hvordan gør vi det i Danmark? Vi ved fra Klimarådet, at vi i forvejen ikke implementerer EU's lovgivning på transportområdet i tilstrækkelig grad.

Jeg støtter Enhedslistens pointe om, at det er meget mystisk, at den danske regering skal være mindre ambitiøs end virksomheder i Danmark og Europa.

Klima-, energi- og forsyningsministeren: Angående ladeinfrastruktur: AFIR (forordningen om infrastruktur for alternative drivmidler) skal implementeres. Forordningen sætter krav til udbredelse af bl.a. elladestandere til tung transport. Ligesom det gjaldt for personbilerne, må det være en rimelig forventning, at der i takt med udbredelsen af ellastbiler kommer et større marked for at sikre ren kommercielt drevet opladning. Så det er på vej. Der tages dog i denne lovpakke ikke eksplicit stilling til, hvordan den understøttende ladeinfrastruktur skal udbygges, men jeg har en forventning om, at der også på det plan bliver yderligere europæisk arbejde.

NOT Vi sender et notat angående de negative statsfinansielle omkostninger. Jeg mener at kunne erindre – men jeg er ikke hundrede procent sikker – at der er et statsfinansielt tab, når man holder op med at bruge et højt afgiftspålagt brændsel og erstatter det med noget andet. Det skal Finansministeriet selvfølgelig inddrage i sine beregninger. Det er en helt naturlig konsekvens af den grønne omstilling, og vi ved også alle sammen, at der er en positiv sideeffekt af klimaomstillingen. Hvis der så endelig er et problem med statskassen fremadrettet, må man kigge på den samlede afgifts- og skattepolitik.

Hvorfor arbejder regeringen ikke for de 65 pct.? Den danske position er, at vi lægger os højere end Kommissionens udspil. 100-procentsmålet bliver den hårdeste kamp, fordi det er 100-procentsmålet i 2040, som endegyldigt lukker døren for, at der kan være forbrændingsmotorer i EU. Vi har prioriteret at kæmpe for 100-procentsmålet. Hvis det viser sig, at der i EU er opbakning til 65-procentsmålet, og regeringen skal have et nyt mandat for at sige ja til det, så kommer jeg tilbage som en glad mand farende ind ad døren og beder om lov til det.

Jeg kan ikke imødekomme ønsket om, at man i denne sammenhæng kan åbne op for, at nationalstater kan stille højere krav til biler, der bringes på markedet, for det er fælleseuropæisk regulering af sælgerne af lastbilerne. Reguleringen går ud på, at lastbilproducenter i EU kan producere lastbiler, der er typegodkendt i EU og dermed er lovlige at sælge i alle EU-lande. Det er i min optik topsej fælleseuropæisk klimaregulering.

En forbrændingsmotor har meget svært ved at leve op til kravene, og det vil sige, at vi tvinger dem, der sælger biler i det europæiske marked, til internt i deres prissætning at øge prisen på det, der sviner, og sænke prisen på det grønne, for at kunne leve op til kravene. Men da det her handler om summen af de typegodkendte biler, og at alle typegodkendte biler så kan handles internt i EU, kan jeg desværre ikke imødekomme det ønske. Jeg må respektere, hvis Enhedslisten ikke kan støtte regeringen. Jeg vil tolke det på den måde, at det ikke betyder, at vi ikke står samlet om, at forslaget er langt bedre end ingenting. Der sker noget med den tunge transport nu, og jeg håber så inderligt, at europæiske lastbilproducenter vil kaste sig ambitiøst ind i det. På personbilsfronten var de for langsomme til at gribe eldelen og har tabt enorm konkurrencekraft til ikkeeuropæiske producenter.

Søren Søndergaard (EL): Det er den normale indre marked-logik. Det er den logik, der også gør, at buschauffører ikke kan undslippe en voldelig passager gennem en dør i venstre side, og at vi ikke kan have alkohol i bilerne. Men det må udfordres politisk, især fordi vi i de kommende år kommer til at stå med en gigantisk kamp med de store bilproducenter. Den er faktisk i gang, og de lægger benhårdt pres på at få udskudt deres forpligtelser. Det ville trods alt hjælpe, hvis en række lande satte højere mål, så de også kunne se en økonomisk fordel i at producere til de lande. Men hvorfor skulle de producere på en anden måde, når de kan sælge de biler, der måske er bedre, men stadig sviner? Det er der, uenigheden ligger – hvorvidt man skal tage den politiske kamp. Enhedslisten synes, den er nødvendig at tage, for vi risikerer at tabe kampen om den grønne omstilling.

Theresa Scavenius (UFG): Det handler også om at sørge for et sikkert investeringsrum for de virksomheder, der skal træffe beslutninger nu. Derfor er det vigtigt med de høje ambitionsmål.

Der blev ikke svaret på spørgsmålet om nulemissionskøretøjer. Hvad er niveauet? Nogle siger, at Kommissionen skal gå højere op. Det er ret vigtigt, så vi har en klar definition af, hvad nulemission er, for det kan også lidt være et gummibegreb. Men det er selvfølgelig bedre end ingenting, så jeg kan godt støtte forhandlingsoplægget.

Klima-, energi- og forsyningsministeren: Det er ret meget bedre end ingenting.

Til Søren Søndergaard: Jeg forstår godt, at det er en vedvarende kamp. Og jeg værdsætter det, jeg opfatter som konstruktiv opbakning til, at bardunerne er strammet hele tiden.

Nogle lande vil på den ene side gerne have kravene, men så vil de åbne for alle mulige omgængelsesmuligheder, og det skal vi fra dansk side have blik for i forhandlingerne. F.eks. ændrede Tyskland ret sent i forløbet position med hensyn til personbilerne ud fra et pres om, at de gerne ville have mulighed for at bruge forbrændingsmotorer, der kører på et rent grønt brændstof. Hvis ikke man passer meget på, åbner man en ladeport for omgængelsesmuligheder. Det har vi fokus på fra dansk side. Og hvis jeg bliver udfordret på at være grøn nok i forhandlingerne, så kommer jeg tilbage med et revideret mandat.

Om definitionen af nulemissionskøretøjer: Det er vist 1 pct. i dag, og der er et forslag fra Kommissionen om at ændre grænseværdien til 5 pct. Det vil vi modarbejde. Kommissionens ønske om at hæve det til 5 pct. er med udgangspunkt i en argumentation om, at der findes nogle brintlastbiler, som kan have en fordel af at blive startet op på diesel. Jeg er rimelig uforstående over for ønsket fra Kommissionen, fordi der allerede i dag findes brintbiler, hvor den teknologi ikke er nødvendig, og vi snakker om krav, der skal virke frem mod 2040. Det har en CO₂-effekt at øge grænseværdien til 5 pct., men det har også en effekt på luftkvaliteten. Så vi er opmærksomme på, at den omgængelsesmulighed skal bekæmpes.

Theresa Scavenius (UFG): *Lydudfald.*

Klima-, energi- og forsyningsministeren: Ja. Vi må se, om vi kommer ned i de detaljer i forhandlingerne. Men det er udgangspunktet, at vi skal bekæmpe alle de steder, hvor man på overfladen gerne vil skærpe målene, men hvor man så åbner sluserne nedenunder.

Formanden: Jeg kan konkludere, at der ikke er flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet kun Enhedslisten og Dansk Folkeparti har ytret sig imod det.

FO Punkt 10. Forslag til forordning om fastlæggelse af en EU-certificeringsramme for kulstoffjernelse

– *Nyt forhandlingsoplæg*

KOM (2022) 0672

KOM (2022) 0672 – Bilag 2 (samlenotat)

EUU alm. del (20231) – Bilag 3 (kommenteret dagsorden)

EUU alm. del (20222) – Bilag 462 (udvalgsmødereferat side 681, senest behandlet i EUU 21/4-23)

Klima-, energi- og forsyningsministeren: Jeg forelægger forslaget om en EU-certificeringsramme for kulstoffjernelse til tidligt forhandlingsoplæg. Forslaget skal ensrette kriterier for certificering af CO₂-fjernelse og understøtte kulstofoptag og -lagring i EU.

Certificeringsrammen

Danmark blev i sidste uge kåret som uofficielle europamestre i CCS-regulering. Det er en titel, som vi kan være stolte af. Og det viser, at Danmark bliver anerkendt for vores indsats med kulstoffangst og -lagring. Jeg vil huske at dele æren med Søren Søndergaard, da Enhedslisten er med i den aftale, der førte frem til, at vi fik den titel.

Forslaget om en certificeringsramme harmonerer godt med de danske planer, bl.a. for bioenergi med kulstoffangst og -lagring (BECCS) og lagring med biokul. Baggrunden for forslaget er, at manglen på fælles certificeringsstandarder kan udgøre en barriere for at opskalere kulstoffjernelse. Det er derfor vigtigt, at vi bliver mere sikre på, hvor meget og hvor længe forskellige aktiviteter kan lagre og optage CO₂.

Regeringen hilser overordnet forslaget velkommen. Det er vigtigt, at vi får skabt en fælles, robust EU-ramme for certificering. En fælles ramme med robuste regler for monitorering, rapportering og verificering kan øge tilliden til de frivillige kulstofmarkeder og dermed understøtte kulstoffjernelsesaktiviteter både i Danmark og EU. Forslaget kan desuden være med til at understøtte en prissætning af aktiviteter, som fjerner kulstof fra atmosfæren.

FO *Forhandlingsoplæg*

- Regeringen lægger derfor stor vægt på, at forslaget skaber en troværdig ramme for at certificere kulstoffjernelse, der kan understøtte kulstoffjernelse i Danmark og EU på et bæredygtigt grundlag.
- Regeringen lægger desuden stor vægt på at sikre gode betingelser for udbredelsen af permanente lagringsaktiviteter. Der bør bl.a. være fokus på at få udviklet metoder og procedurer for certifikater hurtigt. Det kan fremadrettet sikre, at permanente lagringsaktiviteter integreres i EU's kvotehandelssystem. Det er således relevant at sammentænke certificeringsrammen med den næste revision af EU's kvotehandelssystem.
- Regeringen lægger endvidere vægt på at sikre klare retningslinjer for certificering af biokul. Det bør således fremgå meget klart, at lagring med biokul potentielt kan betragtes som permanent kulstoflagring.

Det er desuden vigtigt, at referencescenarierne designes, så operatørerne ikke tilskyndes til at udskyde kulstoffjernelsesprojekter, eksempelvis med udtagning af lavbundsjorder.

Standardiserede referencescenarier kan muliggøre certificering af aktiviteter, som allerede har fundet sted, så længe der kan dokumenteres en additional effekt.

- Regeringen lægger derfor vægt på, at der skabes mere klar vejledning for sandsynliggørelsen af additionalitet i metodologierne. Og at referencescenarierne designes på en måde, så operatørerne ikke fratages incitament til at igangsætte kulstoffjernelsesprojekter, inden certificeringsrammen er fuldt funktionsdygtig.
- Endelig lægger regeringen vægt på, at aktiviteter i kategorien »kulstofbinding i naturlige økosystemer« omfatter både optag og udledninger. Det vurderes hensigtsmæssigt, at alle relevante aktiviteter i LULUCF-sektoren (arealanvendelsessektoren) kan certificeres.

Søren Søndergaard (EL): Problemet med forslaget er de delegerede retsakter, hvormed Kommissionen får beføjelse til at fastlægge metoden til at opgøre CO₂-optag. Det er djævelen i detaljen. Vi så med taksonomien, at der lige pludselig var flertal for den ene del, men ikke flertal for den anden del. I hvert fald var det ikke ønsket. Jeg har derfor et godt tilbud til ministeren: Hvis nu ministeren vil lægge stor vægt på, at de delegerede retsakter tages ud af forslaget – bare stor vægt og ikke afgørende vægt – så kan Enhedslisten støtte forhandlingsoplægget. Men det er forudsætningen. Ellers er det jo katten i sækken.

Theresa Scavenius (UFG): Oftest er disse certificeringsordninger en meget bureaukratisk øvelse, fordi man skal undgå bl.a. svindel og greenwashing og se på, om der overhovedet er permanent lagring. Derfor bliver det også meget dyrt, og der er en risiko for, at det ikke har tilstrækkelig effekt. Jeg mener grundlæggende, at det er en helt forkert måde at lave klimapolitik på. Derfor kan jeg ikke støtte forhandlingsoplægget. Man burde arbejde for, at det slet ikke er den vej, vi skal gå, når det gælder klimapolitik.

Klima-, energi- og forsyningsministeren: Et stykke hen ad vejen er jeg enig med Theresa Scavenius i, at systemer som dette er tekniske og komplicerede. Man skal have fokus på, at den hævdede effekt ved at have et certifikat er den samme som den faktiske effekt. Det er frivillige markeder og tænkt som et supplement til kernen af den europæiske klimaregulering. Det handler om at sikre integriteten og bringe orden i noget, der trænger til at få bragt orden i sig. At der findes markeder, hvor dette er muligt, og som kan skabe øget økonomi i grøn omstilling, støtter jeg til gengæld.

Jeg forstår og respekterer Søren Søndergaards principielle synspunkt. Her er de delegerede retsakter til stede, fordi det kræver et teknisk arbejde at udvikle troværdige og korrekte regler på de områder, hvor det er nødvendigt for den enkelte kulstoffjernelsesaktivitet. Som udgangspunkt har Danmark altid præferencer for gennemførselsretsakter, men det er ikke en del af dette forslag. Kommissionen vil blive bistået af en ekspertgruppe, og her har Danmark to pladser. Vi vil følge arbejdet tæt baseret på Europaudvalgets mandat. Rådets Juridiske Tjeneste har vurderet, at det i dette tilfælde er nødvendigt at bringe delegerede retsakter i brug. Derfor kan jeg ikke imødekomme dit ønske, men jeg vil gerne udtrykke forståelse for bekymringen og gentage, at Danmark har præference for gennemførselsretsakter.

1. europaudvalgsmøde 6/10 2023

Formanden: Jeg kan konkludere, at der ikke er flertal imod regeringens forhandlingsoplæg, idet kun Enhedslisten, Dansk Folkeparti og Theresa Scavenius (UFG) har ytret sig imod det.

Mødet sluttede kl. 12.23.